Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 5 июль
СЕШАНБА
№ 152 (4.348).

Ўзбекистон Қоммунистик партияси Марказий Қомитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ҚАЙТА ҚУРИШ ШАХДАМ ОДИМ ТАШЛАЙВЕРАДИ

ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИНИНГ ҚАРОРЛАРИ МАМЛАКАТ ТАҚДИРИ УЧУН ТАРИХИЙ АҲАМИЯТГА ЭГА

КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси Москвада тўрт кун иш олиб борди. Тўрт кун давомида миллион-миллион кишиларнинг нигоҳи Кремлдаги Съездлар саройига қаратилган эди, бу ерда, айтиш мумкинки, ҳозирги кунимиз ва келажагимиз тўғрисида, партия ташаббуси билан ва унинг раҳбарлигида авж олиб кетган революцион қайта қуришни муқаррар этиш тўғрисида рўй-ростлиги, очиқ-ойдинлиги ва большевикча тўғрисўзлиги жиҳатидан беқиёс бўлган катта партиявий фикрлашув бўлди.

Совет коммунистларининг анжумани ўзига қаратилган диққат-эътибор, ўзи билан боғланган орзу-умидлар ва фикр-ўйларни оқлади. Конференция ленинча руҳда ўтди, анжуманда халқ олдидаги, революция олдидаги юксак масъулият тантана қилди. Одамлар конференция ишининг мазмунини ва унинг якунларини тўла-тўкис идрок этишлари учун вақт керак бўлади, албатта, аммо ҳозирнинг ўзидаёқ партия ва мамлакат ҳаётида қайта қуриш ишида босқич бўладиган воқеа содир бўлганлиги батамом аён бўлиб турибди. Айни вақтда шу нарса мутлақо равшанки, конференцияда ишлаб чиқилган ва қабул қилинган қарорлар мамлакат тақдири учун ниҳоятда катта аҳамиятга эга бўлиб, бу қарорлар ўзгаришларнинг ажралмас таркибий қисми ва шу билан бир қаторда уларни жадаллаштиришнинг қудратли омилидир.

М. С. Горбачев ўзининг якунловчи нутқида таъкидлаб ўтганидек, конференциянинг бош якуни шундаки, КПСС Марказий Комитетининг тезислари асосида умумпартиявий, умумхалқ муҳокамаси чоғида барча туб масалалар юзасидан программавий сиёсий позиция ишлаб чиқилди.

Конференция Марказий Комитет тақдим этган таклифларни шунчаки маъқулладигина эмас, балки уларни партия ташкилотлари, меҳнат коллективларининг жўшқин тажрибаси билан кўп жиҳатдан бойитди. Партия анжуманининг делегатлари бўлган ишчилар ва колхозчилар, олимлар ва маданият арбоблари, корхоналарнинг раҳбарлари ва партия ходимларининг нутқлари қайта қуриш тақдири учун чуқур масъулият руҳи блиан йўғрилган эди, масалалар ҳар қачонгидан кўра ўткир ва принципиал тарзда ўртага қўйилди. Мунозара ҳозир мамлакатда қарор топаётган сиёсий вазиятни, ижодий фикр парвозини, КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель пленумидан кейин орадан ўтган уч йилдан кўпроқ вақт мобайнида эришилган демократик тараққиёт даражасини акс эттирди.

Жамиятимиз ҳаётини кенг кўламда демократиялаш, қайта қуриш жабҳасини бутун чоралар билан кенгайтириш конференция кўриб чиқишига тақдим этилган асосий масала бўлди. Конференцияда «КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида», «Совет жамиятини демократиялаш ва сиёсий системани ислоҳ қилиш ҳақида», «Бюрократизмга қарши кураш тўғрисида», «Миллатлараро муносабатлар ҳақида», «Ошкоралик тўғрисида», «Ҳуқуқий ислоҳот ҳақида» резолюциялар қабул қилинди. Шу резолюциялар номининг мағзини чақиб кўрайлик. Ниҳоят, «Мамлакат сиёсий системаси ислоҳотини амалга оширишнинг кечиктириб бўлмайдиган баъзи тадбирлари тўғрисида» резолюция қабул қилинди, бу резолюция белгиланган ўзгартишларни амалга оширишнинг бамисоли ҳаракатга келтирувчи кучидир. Шу тариқа, партия ва халқ олдида турган муаммоларнинг бутун комплекси қамраб олинган.

Жамиятнинг сиёсий авангарди сифатида партиянинг янги роли тўғрисидаги масала конференция аҳлининг диққат марказида бўлди. Докладда ва делегатларнинг нутқларида, қабул қилинган резолюцияларда КПСС XXVII съезди ишлаб чиққан ва қайта қуриш тажрибаси билан бойиган ҳаракатлар программаси ўзининг бутун кучини сақлаб турибди ва қайта қуриш сиёсатини қабул қилган ҳамда унинг орқага кетишига йўл қўймайдиган халқнинг астойдил мададига суянмоқда, деб қатъият билан ишонч изҳор этилди.

Конференцияда анчагина танқидий фикр-мулоҳазалар, жумладан партия органлари ва истисносиз олий раҳбарият, айрим ходимлар шаънига танқидий фикр-мулоҳазалар айтилди. Мунозара шу қадар қизғин ва ўткир бўлдики, деярли 60 йил мобайнида сира бундай бўлмаган эди: ҳар бир одам конференциянинг матбуотда эълон қилинган материалларидан шунга ишонч ҳосил қилиши мумкин. Фикр-мулоҳазаларнинг руҳига, баъзан далил-исботлар, таклифлар зиддиятли бўлишига қарамай, партиямизни янада қудратли ва жипслашган тарзда кўриш истаги эҳтирос ва талабчанлик билан янгради.

Партия ўз мазмунига кўрагина эмас, балки ўз фаолиятининг методларига кўра ҳам батамом ленинча типдаги партия бўлиши керак. Конференция шунга даъват этди. Бунинг маъноси нимада! Бунда гап, аввало, шу ҳақда бормоқдаки, фармойиш-бўйруқбозлик методлари батамом барҳам топиши, партия сиёсати фақат ташкилотчилик, кадрлар, идеология иши орқали амалга оширилиши ва бунда қонунларга ва ижтимоий ҳаётнинг демократик принципларига риоя этилиши керак.

Бунинг маъноси яна шундаки, партия ташкилотлари ва уларнинг комитетлари давлат органларининг ўрнини босиш ва уларнинг ишини қилиш практикасига, касаба союзлар, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларига, ижодий союзларга ўз ҳукмини ўтказишга қатъиян барҳам беришлари керак. Бундай вазиятда партиянинг раҳбарлик роли сусаяди, деб баъзилар ножўя ташвишга тушмоқдалар. Асло бундай бўлмайди. Конференцияда айтиб ўтилганидек, идора этувчи партия ихтиёрида ўзининг раҳбарлик ролини амалга ошириш учун барча зарур омиллар бор. Буларнинг энг асосийси 20 миллион нафар коммунистдир, партия улар орқали жамият ҳаётининг барча жабҳаларида ўзининг сиёсий йўлини ўтказади.

Конференцияда туб иқтисодий ислоҳотни давом эттириш ва чуқурлаштиришга азму қарор берилганлиги тўғрисида баралла айтилди. Бунинг учун Марказий Комитетнинг 1987 йил июнь пленуми қарорлари, давлат корхонаси, кооперация тўғрисидаги қонунлар билан пойдевор қўйилган. Айни вақтда тажриба шундан далолат бериб турибдики, ислоҳот кўпгина йўналишларда ҳозирча депсиниб турибди, бюрократизмнинг қаршилиги ҳали ҳозирча синдирилгани йўқ, ислоҳот йўлига тўсиқ бўлиб турган ғовларни олиб ташлаш учун ишни охирига етказиш, олға қараб шиддат билан ҳаракат қилиш учун бутун куч-ғайратни сарфлаш керак.

Конференцияда кўпчилик делегатлар тилга олган яна бир долзарб масала — мамлакатда озиқ-овқат муаммосини ҳал этиш масаласидир. Ана шу энг муҳим йўналишга асосий куч-ғайратларни жамлаш вазифаси биринчи ўринга қўйилди. Ҳозирнинг ўзидаёқ турли йўллар билан ана шу соҳага қўшимча капитал маблағлар ва ресурслар ажратилди, резервлар қидириб топилди. Бу маблағларни чинакамига ўзлаштириш, ишга солиш муҳимдир. Деҳқонларга ҳар томонлама ёрдам бериш, қишлоқни юксалтириш ҳозирги кунда бизнинг энг муҳим бурчимиздир. Пайсалга солмай, шу беш йилликнинг ўзида кўп иш қилиш мумкин ва лозим.

Ҳозирги босқичда, барча ижтимоий жараёнларга фан-техника революцияси жуда катта таъсир ўтказаётган шароитда халқнинг интеллектуал ва маънавий куч-қудратини ишга солмай муаммоларни муваффақиятли ҳал этиш мумкин эмас. Шу боисдан ҳам конференцияда сиёсат ва экономиканинг энг муҳим масалалари маънавий соҳа билан мустаҳкам алоқада муҳокама қилинди, бу масалаларга ўзига хос маънавий мезон бахш этилиб, илм-фан, таълим ва маданият муаммоларида акс этади. Ҳар хил нуқтаи назарларнинг, баъзан эса уларнинг тўқнашувида партия ижтимоий ҳаётимизда қарор топтираётган ва маънавий монополияни рад этаётган фикрларнинг социалистик плюрализми намоён бўлди. Инсон, халқ манфаатлари бундай плюрализмнинг негизидир. Асосий мақсад эса социализмнинг гуманистик қадриятларини камол топтириш, жамиятда соф маънавий муҳитни таъминлашдир.

Шу муносабат билан, ошкоралик тўғрисидаги масала ҳам биринчи даражали аҳамият касб этаётганлиги табиий. Ҳақиқат ночоғлик кўп бўлса, партия бошлаган ишга, унинг мақсадлари ва идеалларига ишонч шу қадар кўп бўлади — ҳаёт шундай, деб таълим бермоқда. Ошкораликсиз демократия бўлмайди, социализм бўлмайди. Оммавий ахборот воситалари ҳар хил салбий ҳодисаларни супуриб ташлаш, тажрибанинг бақувват ниҳолларини, дадил, янгича ёндашувларни ва қайта қуришнинг чинакам қаҳрамонларини қўллаб-қувватлаш учун янада ғайрат билан ишлашлари керак. Шу билан бир қаторда ошкоралик юксак масъулиятни ҳам тақозо этади. Ошкоралик гуруҳбозлик, фактларни бузиб кўрсатиш ва шахсий ҳусумат билан чиқиша олмайди. Делегатларнинг нутқларида гуруҳбозлик ва маҳкамачилик тарафкашлиги ва ғаразгўйлигидан, ҳақиқатни «фақат ўзим айтаман» деб қилинаётган даъволардан ҳоли бўлиш тўғрисидаги талаб янгради.

Конференциядаги мунозара юксак сиёсий маданият, танқид маданияти, ўртоқларча баҳс маднияти тарбиялаш лозимлигини яна бир карра кўрсатди, таассуфки, кўпчилигимизга ана шу фазилатлар етишмай турибди. Анжумандаги мунозара сиёсатда шоша-пиша, пухта ўйламай қилинадиган ҳаракатларнинг сафсатабозлик билан лаънатлашнинг, бемаврид олдинга ўтиб кетишнинг, маъмуриятчиликнинг, «революцион сакрашлар» билан ҳаракат қилишга уринишнинг хато ва хавфли эканлигини ҳам кўрсатди. Қайта қуришга хом-хатала, «жар соладиган» шиорлар ҳам, сусткашлик ҳам зиддир.

Шу тариқа қарорлар қабул қилинди, йўлимиз равшан. Олдинда бизни ғоят жиддий иш кутиб турибди. Демократиялаш, партия комитетларининг вазифалари назарда тутилаётганидек, ўзгартирилиши, социалистик ҳуқуқий давлат шаклланиши шароитида партия обрўси ҳам жиддий синовдан ўтишини унутмаслик керак. Қайта қуриш, сиёсий система ислоҳоти жамиятда принцип жиҳатдан бошқача вазиятни вужудга келтиради. Партиянинг раҳбарлик роли ҳам, партия ҳар бир ходимининг роли ҳам янги вазиятда эндиликда, илгари кўпинча бўлганидек, унвоннинг ёки лавозимнинг обрўйи билан, илгариги хизматлари билан эмас, балки ҳар гал янгитдан, конкрет иш билан исботланадиган реал обрў билан белгиланади. Бунинг маъноси шуки, бундан буён партияда «пассивлар» бўлмайди ва бўлмаслиги керак. Ҳар бир коммунист, у ҳақиқатдан ҳам ана шу номга муносиб бўлса, қайта қуриш учун, жамиятни революцион янгилаш учун курашчи бўлиши лозим. Партия конференциясининг асосий наказии — мана шу.

Сўзда эмас, балки амалда курашчи бўлиши керак, албатта. Гарчи пухта ўйланган ва яхши ишлаб чиқилган қарорларимиз ҳам аслида кўпинча қоғозда қолиб кетганлигининг боиси шундаки, уларни амалга ошириш чўзиб юбориларди, пала-партишлик, турлича бюрократик тўсиқлар уларни путурдан кетказарди. Ана шу тахлитдаги сурункали иллатлардан ҳоли бўлиш муваффақиятлар калитидир. Ҳозирги асосий вазифа — ҳардамхаёлликка берилмай, дадиллик, зўр ғайрат-шижоат билан ишга киришишдан, қўшимча фармойишлар, кўрсатмалар ва йўл-йўриқларни кутиб ўтирмасдн конкрет вазифаларни ҳал этишдан иборатдир. Бутун партия турмушини қабул қилинган резолюцияларга мувофиқ тарзда қуриш керак.

Ўз қадрдон коллективларига қайтиб келган конференция делегатлари, партия активлари ва идеология активларимиз омма ўртасида худди шу йўналишда иш олиб боришлари керак.

Конференциянинг иши ва якунлари, шу кунларда редакцияга келаётган минг-минглаб мактублар одамлар қайта қуришга ишонаётганликларидан, улар тўхтаб қолмай, олға қараб ҳаракат қилишни талаб этишаётганидан далолат бериб турибди.

Олға бораверайлик, қўйилган вазифаларни амалда рўёбга чиқариш учун қунт билан ишлайверайлик! Йўл юрган муродига етади. Демократиялаш, иқтисодий ислоҳот ва сиёсий системани ўзгартириш йўли билан биз қайта қуришни муқаррар қиламиз. Революцион янгиланиш орқали биз жамиятимизнинг сифат жиҳатидан янги ҳолатига эришамиз, социализм бутун жаҳон кўз ўнгида ўзининг янги, чинакам инсонпарвар ва демократик қиёфасида намоён бўлади.

(«ПРАВДА» газетасининг 1988 йил 4 июль сонидаги бош мақоласи).

Қарши районидаги «Партия XXII съезди» совхози партия комитети аъзолари деҳқонлар фаолиятига ҳуда-беҳуда аралашувдан воз кечдилар. Улар илгари бўлганидек далалар ва фермаларга тез-тез ташриф буюришади, лекин энди одамларга қандай шароит яратилганлиги, меҳнат коллективидаги маънавий-психологик иқлим билан қизиқадилар. Хўжаликда ишлар юришиб кетди. Чунончи Рўзи Қўлдошев бошлиқ маккажўхорикорлар бригадасида ҳар қачонгидан баракали ҳосил тўпланмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Совхоз партия комитети секретари Ўткир Рамазонов (ўнгда) бригада механизатори коммунист Нуриддин Аҳмедов ва сувчи Раҳмат Зубайдов билан суҳбатлашаяпти. 2. Р. Қўлдошев бригадасида экинга комплекс ишлов берилаётган пайт.

Ш. ШАРОПОВ фотолари.

(ЎзТАГ).

ПРАГАГА ВИЗИТ БИЛАН

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети билан ЧССР ҳукуматининг таклифига биноан 4 июль куни расмий дўстлик визити билан Москвадан Прагага жўнаб кетди.

Аэродромда уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Л. Н. Зайков, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари Н. В. Тализин, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Совет ҳукуматининг бошлиғи 5 июлдан 7 июлгача Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши сессиясининг Прагадаги 44-мажлиси ишида қатнашади, мажлис тугагач, унинг ЧССРга расмий дўстлик визити давом этади.

* * *

Шу куни Н. И. Рижков Прагага келди.

Рузине аэропортида СССР билан ЧССРнинг давлат байроқлари кўтарилган, фахрий қоровул саф тортиб турган эди. Олий мартабали совет меҳмонини ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР ҳукуматининг раиси Л. Штроугал, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР ҳукумати раисининг ўринбосари Л. Адамец, ЧССР ҳукумати раисининг биринчи ўринбосари, ЧССРнинг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашидаги доимий вакили Р. Рогличек, бошқа расмий кишилар, Чехословакия пойтахти жамоатчилигининг вакиллари кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида СССРнинг ЧССРдаги элчиси В. П. Ломакин бор эди.

(ТАСС).

ДАМ ҒАНИМАТ, ОЗУҚАКОР!

Ем-хашак тайёрлашда сусткашликка йўл қўйилмоқда

Озуқа жамғаришнинг бориши тўғрисида 27 июнгача бўлган

МАЪЛУМОТ

(Процент ҳисобида)

Областлар	Озуқа бирлиги планининг бажарилиши	Ҳар бош шартли мол ҳисобига озуқа бирлиги планининг бажарилиши
Жиззах	50,6	51,0
Сурхондарё	37,8	38,0
Самарқанд	35,0	35,0
Қашқадарё	32,1	32,1
Бухоро	29,7	29,4
Наманган	28,9	29,0
Сирдарё	28,1	28,2
Андижон	27,9	28,0
Тошкент	27,4	27,5
Фарғона	25,6	25,7
Навоий	16,4	15,8
Хоразм	15,4	15,5
ҚҚАССР	10,5	10,4
Республика бўйича:	28,3	28,2

Бу йилги шароит чорва учун мустаҳкам озуқа базаси яратишда қулай бўлаяпти. Гарчи кўклам бултургичалик серёғин келмаган, табиий ўт-ўланлар бўлиқ ўсмаган бўлса-да, озуқа экинларидан юқори ҳосил олиш, ишни намунали ташкил этиб, мўл-кўл ем-хашак тайёрлаш бемалол мумкин. Айни шу кунлар озуқакорлар ҳаётида энг тиғиз, масъулиятли палла ҳисобланади. Республика бўйича 5 миллион 17 минг тонна озуқа жамғариш мўлжалланган. Хўш, бу борадаги аҳвол қандай?

Республика Агросаноат давлат комитетидан олинган оператив маълумотга кўра 30 июнгача 2.425.900 тонна ем-хашак тайёрланган. Кўриниб турибдики, йиллик топшириқ ҳали ярмига ҳам уддаланганн йўқ. Устига-устак кунлик суръат қониқарли эмас. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 292,2 минг тонна кам озуқа жамғарилган.

Баъзи жойларда бу муҳим ишда бўшанглик ва ўзибўларчиликка йўл қўйилмоқдаки, оқибатда мавжуд ресурслардан тўлиқ фойдаланилмаётир. Қорақалпоғистон АССР, Навоий, Хоразм областларида дағал хашак тайёрлаш суръати ва меҳнат унумдорлиги шу кун талабига жавоб бермайди. Уларда белгиланган план эндигина 20—33.9 процент бажарилди. Умуман бешта область республика кўрсаткичидан орқада. Ёки бошқа мисол: Сурхондарё ва Хоразмдан ташқари ҳамма областлар ўтган йилгидан кам озуқа жамғарганлар.

Яқинда Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети ем-хашак тайёрлашнинг бориши ҳақида сим орқали кенгаш ўтказди. Долзарб ишда йўл қўйилган ва қўйилаётган камчиликлар, нуқсонлар кўрсатилди. Иштихон районида 27 июнгача 22,4 минг тонна озуқа жамғарилдики, бу ўтган йилги кўрсаткичдан 12,4 минг тонна кам. Навбаҳор районида 7,5 минг, Орджоникидзе районида 6,1 минг, Тошкент районида 5,9 минг, Навоий районида 5,7 минг тонна оз бўлди. Кегайли, Беруний, Ленин, Комсомолобод, Шофиркон, Ромитан, Свердлов, Муборак, Деҳқонобод, Тўрақўрғон, Пахтачи, Янгийўл, Жомбой, Бўстонлиқ, Қува, Фрунзе, Хива, Зарбдор, Мирзачўл ва бошқа районларда ҳам ўтган йилга нисбатан қолоқликка йўл қўйилмоқда.

Ишнинг кўзини билган озуқакор бедадан мўл ҳосил етиштириш, уни оби-тобида парваришлаб, ўримини вақтида ўтказиш пайида бўлади. Айни пайтда республикамизда иккинчи ўрим олиб борилмоқда. Жами 461.200 гектар бедазорнинг ҳосили иложи борича қисқа муддатларда ўриб-йиғиб олиниши керак. Бу борада сурхондарёликлар пешқадам. Улар иккинчи ўримни тугаллаб, бедапояларни агротехника асосида парвариш қилмоқдалар. Областда ҳосилдорлик бултургига нисбатан ошди. Сирдарё ва Жиззах областларида ҳам бу иш эрта-индин ниҳоясига етади. Аммо қолганлар ҳақида илиқ фикр айтиш қийин. Аксарият областларда беданинг иккинчи ўрими беҳад хотиржамлик билан олиб борилмоқда. Айниқса навоийликлар сабабсиз орқада қолишаяпти. Бу ерда 17 минг гектарнинг 6.300 гектарига ҳали қўл урилгани йўқ. Қашқадарёда 15.852, Самарқандда 11.704, Фарғонада 8.806, Бухорода 5.170 гектар майдондаги беда иккинчи ўримни кутаяпти. Шимолда жойлашган, шароити салқин ҳисобланган Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда ҳам эндиликда бу ишни орқага суришга асос йўқ.

Бедапоялар ҳосилдорлиги ўтган йилга нисбатан гектар ҳисобига 2,4 центнерга камайганлигини нима деб баҳолаш мумкин? Қашқадарё областида бу 5 центнерни ташкил этди. Жиззах, Сирдарё, Тошкент, Фарғона областларида ҳам орқага кетилди. Бу ҳол масъулиятсизликдан бошқа нарса эмас.

Районларда турлича манзара. Илғорлар бу ишни аллақачон тамомлашди, қолоқлар эса чидаб бўлмас даражада судрашмоқда. Қува районида 1.147 гектар бедапоянинг ҳосили саранжомланиши керак. Бу ерда 22 кунда 330 гектарнинг бедаси ўрилган, холос. Ромитан, Свердлов, Шофиркон районларида бултур иккинчи ўрим 20—21 иш кунида тугаллан-ганди. Бу йил шу муддат ичида 55—72 процент майдон ҳосилдан тозаланди. Октябрь, Мирзачўл, Зарбдор, Тошкент Навоий, Шаҳрисабз, Комсомол, Муборак районларида иккинчи ўрим бошланганига 23—28 кун бўлди. Шу фурсат ичида 39—80 процент майдоннинг бедаси ўрилди. Кўриниб турибдики, бу иш бир ойдан зиёд чўзилади. Бундай сусткашликни ҳеч нима билан оқлаб бўлмайди. Ўзибўларчилик, бепарволик оқибатида қанчадан-қанча озуқа бой берилганини ҳисоблаб чиқиш қийин эмас. Ўримни кечиктириб юбориш озуқанинг тўйимлилигини пасайтириши барчага аён. Қолаверса, бу жойларда учинчи ўрим ҳақида наҳотки ўйламаётган бўлишса?

Бу йил республика бўйича ҳар шартли мол ҳисобига 16 центнер озуқа бирлиги тайёрлаш вазифаси қўйилган. Буни сўзсиз бажариш мумкин. Сирдарё, Сурхондарё, Қашқадарё, Жиззах областларида ҳозирга қадар ҳар шартли мол ҳисобига 6—7 центнер озуқа бирлиги тайёрландики, бу республика кўрсаткичидан (4,51) анча кўп. Лекин Навоий (1,45), Қорақалпоғистон АССР (1,68), Хоразм (2,49)да иш секинлик билан олиб борилаяпти.

Озуқа тайёрлашда унинг сифатига алоҳида эътибор бериш лозим. Жойларда бунга бефарқ қаралмоқда. Жумладан, витаминли ўт талқони тайёрлашга лоқайд муносабатда бўлинаяпти. Тўрақўрғон районида 1.500, Жомбойда 2.000, Шаҳрисабзда 1.460, Элликқалъада 1.000, Кегайлида 1.200 тонна шундай озуқа ҳозирлаш белгиланганн ҳолда бирор грамм тайёрлангани йўқ. Комсомол, Андижон, Комсомолобод, Муборак, Деҳқонобод, Зарбдор, Мирзачўл ва бошқа районларда ҳам бу ишга ҳануз киришилмаган.

Озуқа жамғаришнинг икки ойи ўтди. Бу муддат ичида ем-хашак тайёрлашнинг умумий аҳволи кишини қониқтирмайди. Бой берилган фурсатнинг ўрнини қоплаш учун шошилинч чоралар кўриш, бундан буён зўр ғайрат билан ишлаш зарур. Белгиланган топшириқнинг муваффақиятли бажарилиши озуқа жамғарувчи бригадалар ва звенолар ишига боғлиқ. Хўжаликлар уларни зарур техника билан таъминлашлари, қулай шароит яратиб беришлари лозим. Озуқакорлар ўртасида социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириш, ғолибларни моддий ва маънавий рағбатлантириш меҳнат унумдорлигини оширишга имкон беради. Ем-хашак тайёрлайдиган отрядлар сонини янада кўпайтириш керак. Область агросаноат комитетлари, РАПОлар, хўжаликларнинг раҳбар ва мутахассислари озуқа жамғаришни уюшқоқлик билан ташкил этишлари, унинг устидан қаттиқ назорат ўрнатишлари зарур.

БИРОДАРЛАШГАН ШАҲАРЛАР ҲАМКОРЛИГИ

Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Чирчиқ ва Олмалиқ шаҳарлари биродарлашган шаҳарлар жаҳон федерацияси ишида иштирок этмоқда. Ўзбекистондаги шаҳарлар билан биродарлашган шаҳарлар орасида Сиэтл (АҚШ), Тунис (Тунис), Марокаш (Марокаш), Патияла (Ҳиндистон) ва яна жаҳондаги турли мамлакатлардаги саккиз шаҳар бор. Сўнгги вақтда булар қаторига Афғонистон вилоятлари билан бевосита дўстлик алоқалари ўрнатган областлар ҳам қўшилди. Бевосита алоқаларни мустаҳкамлаш ва такомиллаштириш учун ҳамма ишлар қилинаяптими, бу борада резервлар, янги имкониятлар борми? Шу масалаларнинг барчаси Ўзбекистон ССР Олий Совети ташқи ишлар доимий комиссияси аъзолари диққат марказида бўлди. Мажлисни комиссия раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов олиб борди.

Биродарлашган шаҳарларнинг ана шундай алоқалари «халқ дипломатияси»нинг ўзига хос шакли бўлиб қолди. Куни кеча ўз ишини якунлаган Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида ҳам ана шундай алоқалар самарадорлигини ошириш тўғрисида анчагина гапирилди. Ўзаро делегациялар, махсус сайёҳлар группаларини юбориб туриш, кўргазмалар уюштириш, халқларнинг бир-бирини яхши билишига, турмуш тарзини тушуниб олишига ва шу тариқа дўстона муносабатларни мустаҳкамлашига ёрдам бермоқда.

Аммо, ҳар қалай, ҳозир шунинг ўзи кифоя эмас. Депутатлар биродарлашган шаҳарлар ўртасидаги бевосита алоқаларни сақлаб туриш учун фойдаланилаётган барча шакллар ҳозирча фақат маданий-маърифий ва кўнгилочар характерга эга эканлигини таъкидладилар. Биродарлашган шаҳарлар ўртасидаги муносабатлар кўпинча шонли воқеалар муносабати билан ўз шериклари бўлган муниципалитетларга қутлов ва табриклар юборишдан иборат бўлиб қолмоқда. Ваҳоланки, дўстона алоқаларнинг мустаҳкамланиши шаҳар хўжалигини юритиш, халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, социал таъминот, маиший, маданий хизмат, атроф муҳитини муҳофаза этиш, шаҳарларни планлаштириш ва қуришдаги тажрибани ўрганишда ҳам катта фойда бериши керак. Афсуски, деб уқтиришди депутатлар, шаҳар ижроия комитетларидан биртаси Киев, Рига ва Таллиндаги сингари чет эл тажрибасини жорий этишга қаратилган биронбир қарор қабул қилмаган.

Доимий комиссия аъзолари ўзлари қабул қилган қарорда биродарлашган шаҳарлар Советларининг ижроия комитетларига дўстона алоқаларни ривожлантириш юзасидан олиб борилаётган ишни янада қатъият билан ва аниқ мақсадни кўзлаб амалга оширишни тавсия этишди. Бу ўринда чет элларга бораётган республикамиз меҳнаткашлари турли сиёсий йўналишдаги жамоатчилик вакиллари билан мулоқотга фаол киришишлари, чет элда бўлганларида мамлакатимиздаги қайта қуришнинг бориши тўғрисида, социалистик экономика, илм-фан ва маданиятни ривожлантириш, социал муаммоларни ҳал этишдаги ютуқлар тўғрисида одамларга гапириб беришлари керак. Шу билан бир вақтда чет элга бораётган барча кишилар турмушнинг турли соҳаларидаги илғор тажрибани синчковлик билан ўрганишлари ва ўзлаштиришлари зарур. Дўстона алоқалар барча шерикларга икки томонлама фойда бериши даркор.

(ЎзТАГ).

КПСС XIX БУТУНИТТИФОҚ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

РЕВОЛЮЦИОН ЯНГИЛАНИШ МУҚАРРАР ТУС ОЛСИН

1988 йил 1 июлдаги кечки мажлисда делегатлар М. С. Горбачевнинг «КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида»ги докладини муҳокама қилишни давом эттирдилар.

Совет ҳокимияти йилларида мамлакатда социал гарантияларнинг кенг кўламли системаси таркиб топди, деди Совет хотин-қизлари комитетининг раиси **З. П. Пухова.** Оналик ва болаликни ҳимоя қилиш бизда давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Ўйлаб қўйилган ишларнинг ҳаммаси рўёбга чиқдими? Ҳаммаси рўёбга чиққани йўқ.

Шуни рўй-рост тан олиш керакки, деб таъкидлади делегат, мамлакатдаги аёллар аҳволи ҳозиргача ҳам социал-сиёсий муаммо бўлиб турибди. Бу муаммони ҳал этиш қайта қуриш муваффақиятларига боғлиқдир, ўз навбатида эса қайта қуриш хотин-қизларга, уларнинг қайта қуришда нечоғлик фаол иштирок этишларига боғлиқ бўлади.

70 йил мобайнида мамлакатда меҳнаткаш, она ва граждан бўлган совет аёлининг янги қиёфаси қарор топди. Аммо, бу бурчларни бир вақтнинг ўзида бажариш учун қандай шароитлар бор? Афсуски, муаммонинг ўткирлигини жамиятимиз ҳали англаб олгани йўқ, деб ҳисоблайди нотиқ.

Туб иқтисодий ислоҳотнинг жорий этилиши аҳволни ўзгартириши лозим эди. Лекин ҳозирча янги ислоҳот янги муаммоларни вужудга келтирди. Корхоналарнинг хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиши, бригада пудрати сингари меҳнатни ташкил этиш формаларининг жорий этилиши меҳнат коллективининг энг нозик қисми бўлган болали аёлларни қалтис аҳволга солди. Улар «номатлуб» ишчи кучига айланиб қолмоқдалар. Штатлар қисқартирилаётганида аввало аёлларни бўшатмоқдалар.

Хўжалик ҳисоби шароитида идораларга бўйсунган мактабгача тарбия болалар муассасалари ва мактабдан ташқари муассасалардаги болаларни «ўз» болаларига ва «бегона» болаларга бўлишдек, маданий соғломлаштириш мактабларига мўлжалланган маблағларни тежаш, оталиқ ёрдамига ажратилаётган маблағларни асоссиз иқтисод қилиш муаммолари ҳам пайдо бўлди. Ахир булар фақат иқтисодий муаммолар эмас-ку. Хўжалик раҳбарлари кўпинча инженерлик тафаккурини ишга солишдан кўра иш вақтидан ўз билгиларича фойдаланмоқчи бўладилар: турлича графиклар ишлаб чиқадилар, «қора» шанбалар жорий этадилар, аёлларнинг кечки сменада ишлашини батамом истисно этиш тўғрисида ўйламайдилар.

Меҳнат тўғрисидаги қонунчилик асосларида аёлларнинг тунги сменада ишлаши тақиқланади ва алоҳида зарурат туғилган ҳоллардагина вақтинчалик чора сифатидагина йўл қўйилади, деб аниқ айтиб қўйилган-ку. Бу вақтинчалик чора чўзилиб кетмадимикан? Бир қанча министрликлар шу ўткир масалани ниҳоятда суст ҳал этмоқдалар, суръат шу тахлитда бўлса, эллик йил ҳам кифоя қилмайди.

Конституцияда, хотин-қизларга катта ҳуқуқлар бериб қўйилган. Совет хотин-қизлар комитети раисининг фикрича, ана шу ҳуқуқларни ва қабул қилинаётган қарорларни ҳимоя қилиш бош масаладир. Бизда аёлларнинг социал жиҳатдан ҳимояланишига кафолат берадиган, қонунларнинг бажарилишини назорат қиладиган механизм йўқ.

Делегат мазкур масалани ўрганиб чиқишни СССР Министрлар Советининг социал ривожланиш бюросига топшириш ва комплекс социал программаларни тайёрлашда аёлларга оид махсус программа тузилишини назарда тутиш тўғрисида таклиф киритди. Қабул қилинаётган қарорларнинг социал оқибатларини мунтазам таҳлил қилиб бориш керак.

Делегат ўз нутқининг пировардида янгича фикрлаш хотин-қизларни хўжалик, жамоат ва давлат раҳбарлик лавозимларига кўтариш муаммосига янгича ёндашишни талаб этаяпти, деди.

Раислик қилувчи КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачевга сўз беради. У бундай деди:

Ҳурматли ўртоқлар! Менга Борис Николаевич Ельциннинг нутқи муносабати билан гапириш раҳбариятнинг бошқа вакилларига нисбатан қийинроқ бўлса керак. Гап менинг хусусимда ҳам борганлиги учунгина шундай эмас. Бор ҳақиқатни айтиб бериш вақти келди. Нега гапириш қийин? Чунки мен уни Марказий Комитет секретариати составига, сўнгра Сиёсий бюрога тавсия этган эдим. Мен нимага асосланган эдим? Мен шунга асосланган эдимки, Борис Николаевич Ельцин — ғайратли одам, ўша кезлари у партияда ҳаммамиз ҳурмат қиладиган, таниқли Свердловск область партия ташкилотига раҳбарлик соҳасида катта тажрибага эга эди. Мен Марказий Комитет секретари сифатида Свердловск шаҳрига борганимда бу ташкилотни иш устида кўрган эдим.

Индамасдан туриш мумкин эмас, чунки коммунист Ельцин нотўғри йўл тутмоқда. Унинг ғайрати бунёдкорликка эмас, бузишга қаратилган экан. Унинг қайта қуриш жараёнига партия томонидан маъқулланган ёндашувлар ва иш методларига бераётган баҳолари асоссиз ва нотўғридир. Москва шаҳар партия комитети ҳам, Марказий Комитет Пленуми ҳам шундай хулосага келди. Мазкур Пленум бўлаётганида унинг саломатлиги яхши эди. Москва шаҳар комитетининг ва КПСС Марказий Комитетининг Пленумларида 50 дан ортиқ киши сўзга чиқди ва улар якдиллик билан сизга маълум бўлган қарорни қабул қилдилар.

Унинг нутқида оқилона таклифлар бор. Аммо умуман бу нутқ шундан далолат бериб турибдики, сен, Борис, тўғри сиёсий хулосалар чиқармагансан. Бунинг устига сен бизнинг бутун сиёсатимизни батамом тайёргарликсиз бошланган деб тақдим этмоқдасан.

Сиз, ўртоқлар, эътибор беринг, қайта қуриш сиёсати чуқур таҳлилсиз эълон қилинган эмиш... Қайта қуриш ножўя бошланган эмиш... ва сезиларли натижаларга эришилмаган эмиш.

Демак, шу хусусда докладда ва тўрт кун мобайнида делегатларнинг нутқларида айтилган гаплар бошдан оёқ уйдирма экан-да? Демак, партия ва халқнинг меҳнати беҳуда кетибди-да? Айтишим керакки, бу чуқур янгилишишдир. Холис айтадиган бўлсак, шубҳа уруғларини сочишга қаратилгандир — буни эса чет элдаги ғанимларимиз орзиқиб кутиб турибдилар. Партия ўтказаётган сиёсий йўлнинг тўғрилиги шубҳа остига олинмоқда. Кечирасан-у, аммо бу ўринда биз сен билан тактикадагина эмас, стратегияда ҳам қарама-қарши фикрдамиз.

Яна шуни айтишим керакки, сен шубҳали усулдан, ўртоқларга хос бўлмаган усулдан фойдаланмоқдасан: аввало бошқа кишига унга хос бўлмаган қусурларни тиркаб, сўнгра унга ҳамла қилиб қораламоқдасан. Энди буни андиша билан ғалати ҳол деса бўлади.

Шу муносабат билан, ўртоқлар, сиздан шуни илтимос қилмоқчиманки, менга партия ишига ва унинг сиёсатига менинг позициямни, менинг қарашимни қисқа баён этишга имконият берилса. Ниҳоятда лўнда қилиб қуйидагиларни айтиш мумкин: Сиёсий бюро позицияси бу менинг ҳам позициямдир. Қандай ишлаётганим ҳақида сиз айтишингиз мумкин. Чин кўнгилдан шуни айтмоқчиманки, қайта қуриш ва жадаллаштириш сиёсати бу сизнинг, бу менинг ва ўртоқларимнинг ҳаётий ишидир.

Тарих масалани қуйидаги тахлитда қўйди: ё мамлакат бундан буён ҳам карахт бўлиб қолаверади, ёки куч-қувват тўплаб олға, тараққиёт сари интилади. Масала шу тахлитда турибди ва бошқача йўл йўқ.

Мазкур партия конференцияси бизга каттароқ ишонч ва сиёсий тажриба бахш этди, десам, сиз бунга қўшиласиз, деб ўйлайман. Ўтган кунлар мобайнида шу залда бўлган гаплар қайта қуришнинг улуғ ишини анча илгарига силжитди, десам муболаға бўлмайди.

Бир ҳолатга эътиборингизни қаратмоқчи эдим. Конференция арафасида чет элларда роса сафсатабозлик қилишди. Жилд-жилд асарлар ёзилди. Айниқса, гўё раҳбариятда ихтилофлар кўзга чалинмоқда, деб аюҳаннос солинди. Ана шу сафсаталарнинг барчаси совун пуфагидек ёрилиб кетди.

Ҳозирнинг ўзидаёқ шуни айтиш мумкинки, партия конференциясидан сиз билан биз ва бизнинг раҳбариятимиз яна ҳам жипслашиб, жамиятимизни қайта қуриш учун курашда янада бардам бўлиб чиқмоқдамиз. **(Қарсаклар).** Бунинг устига, шуни таъкидлашни истардимки, бу сохта жипслашув эмас, балки ҳақиқий жипслашувдир. Бу жипслашувга социализмни мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб ўтказилган мунозараларда, фикрлашиб олишларда эришилди.

Ихтиёримизда қандай кучлар борлигини кўриш ва англаб олиш жуда муҳимдир, ўртоқлар. Булар жуда катта кучдир. Конференциямизнинг иши шундан далолат бериб турибди. Анжуманимиз халқнинг уйғонган фикрини намойиш этмоқда, бу фикр замирида жуда катта ўзгартирувчилик қудрати бор.

Шу билан бирга, қайси нуқтаи назардан — тарихий, сиёсий ва маънавий нуқтаи назардан қарамайлик, Октябрь революциясидан кейин неча ўн йиллар мобайнида миллион-миллионлаб коммунистлар, меҳнаткашлар социализм кўпроқ бўлиши учун курашда ўз куч-қудратини, ўз жасоратини, ўз ҳаётини бахшида этганликларини унутиш инсофдан бўлмас эди, бу докладда ҳам унутилмаган. Уларнинг партия билетларида, меҳнат биографияларида принципсизлик ва амалпарастлик доғи йўқ. Уларнинг порлоқ номлари, Ватанимизнинг моддий-маънавий бойлигига пойдевор бўлган меҳнатдаги зафарлари бугун ҳам партия ва халқнинг бунёдкорлик ишига хизмат қилмоқда.

Шахсга сиғиниш нималигини мен, афсуски, фақат эшитибгина билиб олмаганман. Ўзим ҳақимда гапиришни истамас эдим, аммо, бизнинг оиламизда ҳам отиб ташланганлар ва партиядан ўчирилганлар бўлган. Партия XX съездидан кейин улар граждан ва коммунист сифатида оқланишди. Халқимиз шахсга сиғинишга ва турғунлик ҳолатларига қарамай, кўпгина қаҳрамонона ишлар қилганлигини биз яхши биламиз ва мен бу борада Бондарев ва Олейник ўртоқларнинг нутқларини тўла ва батамом қўллаб-қувватлайман. **(Қарсаклар).**

Ўртоқлар, тарихий ҳақиқатни тиклашни рўкач қилиб, кўпинча ана шу ҳақиқатни батамом бузиб кўрсатиш содир бўлаётганлигига қўшилиб бўладими, ахир? Ўзимизда чиқаётган газета ва журналларда совет кишиларини қул деб кўрсатишаётгани (мен ана шу нашрлардан деярли айнан келтирмоқдаман), уларни гўё фақат ёлғон-яшиқ ва сафсата билан «боқишгани» ва шафқатсизлик билан эксплуатация қилишгани ҳақидаги гапларга қўшилиб бўладими, ахир?

Матбуотимиз қайта қуриш борасида катта иш қилди. Аммо шу билан бир қаторда, юрагим ўртаниб бўлса ҳам, шуни айтишим керакки, газеталарнинг айрим редакторлари, таъкидлаб айтаманки, айримлари Марказий Комитет ва Марказий Комитет Бош секретари уларга ҳурмат ва ишонч билан қараётганликларини ўзбошимчалик қилиш имконияти бор, партия назоратидан чиқиб кетиш имконияти бор, деб газеталардан шахсий адоват йўлида фойдаланиш имконияти бор деб тушунганга ўхшайдилар. Гуруҳбозлик номуносиб одамларни қўллаб-қувватламоқда. Худди ана шу номуносиб одамлар қайта қуришга қаршилик ўсиб бормоқда, деган фикрни айтдилар. Қайта қуриш душманларини қидириш, уларнинг рўйхатини тузиш фикри ҳам шулардан чиқди. Кўпинча ана шу мақсадда газетхонларнинг мутлақо нохолис хатлари танлаб олинмоқда. **(Қарсаклар).** Марказий Комитет ва газета ҳамда журналларнинг редакцион коллегиялари делегатларнинг шу хусусдаги батамом тўғри, принципиал нутқларидан зарур хулосалар чиқариб оладилар, деб ўйлаймиз.

Турғунлик йилларида мен шароити оғир, аммо ажойиб ўлка — Сибирда яшадим ва ишладим. Мендан ўша кезлар нима иш қилган эдингиз, деб тез-тез сўраб туришади. Ифтихор билан: социализм қурдим, деб жавоб бераман. Бундай одамлар миллионлаб бўлган эди. **(Қарсаклар).** Тақдирим кимлар билан боғланганини, кимлар билан шодлик ва ғам-ғуссани баҳам кўрганимни айтмасам, сотқинлик бўлур эди. Уларнинг кўпчилиги оламдан ўтиб кетди. Ҳамма ишимиз ҳам осонликча кўчмади. Ишнинг кам-кўстларини тузатишга, қайтадан бошлашга ҳам тўғри келган эди, аммо тер тўкиб ишладик, эҳтимолки, Сибирдан нарига жўнатишмасликларини билиб шундай ишлагандирмиз. **(Залда жонланиш).** Одамлар яхшироқ яшасин, давлатга кўпроқ маҳсулот берайлик, деб область манфаатини ҳимоя қилиб ишлайвердик.

Гапирмоқчи эмас эдим, лекин нима учун гапираётганимни сиз ўқиб олишингизни билганим учун айтаман. Мен ва конференцияда иштирок этаётган ўртоқларим ишлаган область мана ўн йилдан буён ўзида етиштирилган озиқ-овқат маҳсулотлари билан ўзини тўла-тўкис таъминлаб турибди, дастурхон тўкин-сочин, сен эса, Борис, тўққиз йил обком секретари бўлиб ишладинг ва область меҳнаткашлари қўлидан талон тушмай қолди. **(Қарсаклар).** Сиёсий сафсата нима-ю, реаллик нима — очиқ-ойдин кўриниб турибди. Сўз билан иш ўртасидаги тафовут нималарга олиб келиши аён билиниб турибди. **(Қарсаклар).**

Бошқа нарса ҳақида ҳам гапирмоқчиман. Чунки Лигачев ҳақида баъзан бир томонлама фикр юритмоқдалар. Ўша кезлар мамлакатда, марказда ва кўпгина регионларда турғунлик ҳолатлари авж олаётган эди. Ҳозир бу ҳақда Сибирда ишлаган вақтимдагига қараганда кўпроқ биламан. Мамлакат кризисга яқинлашиб келаётган эди, ҳокимиятни суиистеъмол қилиш, порахўрлик авж олди, интизом бўшашди, ичкиликбозлик жамиятнинг тинкасини қуритди, мамлакатнинг халқаро обрўси муттасил тушиб борди. Ҳокимиятнинг энг тепасида маънавий айниш борарди. Мамлакатнинг илгариги раҳбарияти зўр бериб мақталарди. Партияга даҳшатли хавф пайдо бўлди. В. И. Ленин қуйидагиларни бежиз айтмаган эди: «Шу чоққача ҳалок бўлган барча революцион партиялар кибрланганликларидан ва ўз кучларининг нимада эканлигини кўра билмаганликларидан ҳамда ўзларининг заиф томонлари тўғрисида гапиришдан қўрққанликларидан ҳалок бўлдилар».

Мен диққат-эътиборингизни Марказий Комитетнинг 1985 йилдаги апрель Пленумига эмас, март Пленумига қаратмоқчиман. Шу Пленумда Марказий Комитетнинг Бош секретари масаласи ҳал этилган эди. Бор ҳақиқатни айтиш керак: таҳликали кунлар бўлган эди. Мен ўша воқеалар марказида бўлдим. Шу боисдан фикримни айтиш имконияти бор. Мутлақо бошқача қарорлар бўлиши мумкин эди. Худди шундай реал хавф бўлган.

Сизга шуни айтишни истайманки, Сиёсий бюро аъзолари — Чебриков, Соломенцев, Громико ўртоқлар ва область партия комитетлари биринчи секретарлари катта группасининг тутган қатъий позицияси туфайли Марказий Комитетининг март Пленумида ягона тўғри қарор қабул қилинди. **(Қарсаклар).** Марказий Комитетнинг апрель Пленуми воқелик кўзига тик қараб, хатоларни очиб ташлаб, жадаллаштириш ҳамда янгиланиш стратегиясини белгилади. Ўша давр ва ҳозирги даврни тушунишимизнинг моҳияти ана шундадир ва назаримда, бунинг ва [illegible]рисийликнинг диалектик бирлиги мужассам бўлган.

Энди қайта қуриш суръатлари ҳақида гапирмоқчиман. Эҳтимолки, булар маълум гаплардир. Қайта қуриш қийин ва узоқ давом этадиган жараёндир. Етилган муаммолардан ўзини четга олмаслик, уларни ғайрат билан, новаторчасига, эҳтиёткорлик билан, оқибатларини ҳисобга олиб, аммо ҳовлиқмасдан ҳал этиш керак, ўртоқлар. Сиёсат билан шуғулланиш, сизга оғир ботса, мазур тутасиз, оғиздаги луқмани ютиш эмас. Қатъият билан бирга албатта эҳтиёткорлик ҳам бўлиши керак. Донолар «етти ўлчаб бир кес» деб бежиз айтишмаган.

Энг асосийси — амалий ишлар билан, сезиларли натижалар билан илгари қараб ҳаракат қилиб бораверишдадир. Натижадорлик — ҳар бир коллектив ва ҳар бир ходимга баҳо беришда ҳал қилувчи мезон бўлиши керак. Бизда бир тоифа одамлар кўпайиб кетди. Улар ҳақида халқ: «гап деса қоп-қоп, иш деса кўҳиқофдан топ» дейди.

Марказий Комитет секретариати иши тўғрисида бир-икки оғиз гапирмоқчиман. Менга Марказий Комитет секретариатида жорий ишни олиб бориш топширилган. Бу Сиёсий бюронинг топшириғидир. Секретариат жорий ишни ташкил этиш ва назорат қилишга катта эътибор бермоқда. Шуни очиқ айтишим керакки, Марказий Комитет секретарлари жойлардаги ва марказдаги аҳволни ўрганишаётганида, Марказий Комитетда масалалар муҳокама қилинаётганида баъзан кадрларнинг интизомсизлик қилишаётганига, раҳбарликдаги бўшангликка дуч келадилар. Бундай ҳолда биз қандай иш тутамиз, чинакамига партиявий талабчан бўламиз. Ахир биз жамиятда танқид учун ёпиқ бўлган, назорат қилинмайдиган зоналар бўлмаслиги керак, деб келишиб олганмиз-ку. Аммо, шуни таъкидламоқчиманки, Марказий Комитетда ниҳоятда ўткир муаммолар муҳокама қилинаётганида талабчанлик билан бир қаторда ҳамиша ўртоқларни ҳурмат қилиш руҳи бўлади. Ҳеч ким ҳеч кимнинг зиммасига салбий фактларни қидириб топиш вазифасини қўймайди. албатта. Бирон бир кишига нисбатан шундай бўлса, бу қабиҳ иш бўлур эди.

Б. Н. Ельцин Марказий Комитет Пленумида ўзи Москва шаҳар партия комитетида нимаики ножўя ишлар қилган бўлса, Марказий Комитет секретариатини худди шуларда айблади. Шуни айтишим керакки, у шаҳар партия комитетининг секретари бўлганида секретариат мажлисларига келмас эди. Яна бошқа нарсани ҳам айтмоқчиман. Ишониш қийин, аммо, факт шундай. Сиёсий бюро составида бўлиб ва унинг саккиз-тўққиз соат ва ўн соат давом этадиган мажлисларида қатнашиб, у мамлакатнинг ҳаётий муҳим муаммоларини муҳокама этишда ва бутун халқ кутиб турган қарорларни қабул қилишда умуман иштирок этмас эди. Лом-мим демасдан кутиб тураверар эди. Жуда хунук ҳол, аммо, факт ана шундай. Ахир буни партиявий ўртоқлик, деб бўладими, Борис? Марказий Комитет секретарлари, Марказий Комитет аппарати ёрдам бериш, жойларда ишни йўлга қўйишни ўз вазифаси, ўз фаолиятининг мазмуни деб биладилар. Марказий Комитет секретарлари ва Марказий Комитет аппарати, ходимларининг мамлакат бўйлаб одат тусига кириб қолган сафарлари, партия активлари ва меҳнат коллективлари билан мулоқоти шундан далолат бериб турибди.

Аммо, мен қуйидагиларни айтмасам, ноҳақ бўлур эдим. Марказий Комитет секретариати ишида жиддий камчиликлар ва заиф жиҳатлар бор. Биз кундалик хўжалик масалаларини ҳал этишга жуда берилиб кетганмиз. Ҳа, жуда ружу қўйганмиз. Баъзан биз қабул қилинган қарорларнинг бажарилишини таъминламасдан янги қарор қабул қиламиз. Хуллас, ихтиёримизда резервлар бор ва ишни жадаллаштиришимиз керак. Очиқ айтадиган бўлсам, ўртоқларим ниҳоятда зўриқиб ва тинка қурийдиган даражада ишлашади. Бу аввало Бош секретарга тааллуқлидир. **(Қарсаклар).**

Шу муносабат билан биз раҳбар органларга сурункасига икки муддат сайлаш тўғрисидаги таклифни ниҳоятда хотиржамлик билан қабул қилмоқдамиз, Марказий Комитет Сиёсий бюроси ва секретариати ҳозирги составидаги кўпчилик ўртоқларимиз, иш шу қадар тиғиз экан, куч-қувватимиз беш йилга етса ҳам шукур қиламиз, демоқдалар. **(Қарсаклар).**

Бу ерда социал адолат тўғрисидаги масала ўртага қўйилди. Бу масала мени ҳам ҳаяжонга солади. Меҳнатига яраша — социалистик социал адолатнинг моҳияти ана шундадир. Жамиятимизда ушбу принципга риоя қилинмаяпти, у кўпинча бузилмоқда, дейишяпти. Тўғри айтишяпти. Бунда кўпинча партия аппаратини назарда тутишмоқда. Бу ўринда баъзи нарсаларни аниқлаб олиш ва айрим нарсаларни бамайлихотир таҳлил этиш керак, деб ўйлайман.

Маълум бўлишича, тарқалган фикрга қарамай, партия ходимлари иш ҳақи бўйича мамлакатда 26-ўринда турадилар. Партия ходимининг ўртача иш ҳақи 216 сўмдир. Халқ хўжалиги мутахассисларини партия органларига ишга сайлашганида, уларнинг иш ҳақи кўпинча анча камайиб қолади. Шу сабабли партия ходимларининг состави ёмонлашаётганини айтиш лозим бўлади. Бу ҳақда делегат ўртоқ Саранских хавотирланиб гапирди. Мен яқинда Куйбишев областида бўлганимда, кўпгина ишчи коммунистлар ҳам шу ҳақда гапиришди.

Умуман имтиёзлар ҳақида қуйидагиларни айтмоқчиман: шу яқин орада мазкур масала хусусида расмий маълумотларни эълон қилиш лозим бўлур эди, чунки ҳақиқатан ҳам партия ва халқ ҳақиқатни билиш ҳуқуқига эгадир. Ҳозирча эса «Московские новости» газетасида эълон қилинган таги пуч рақамлар ўқилмоқда. **(Қарсаклар).**

Партия ходимининг битта имтиёзи бор, у ҳам бўлса, олдинда бўлиш, партиянинг сиёсати учун курашиш, ўз халқига комил ишонч билан сидқидилдан хизмат қилишдир. **(Қарсаклар).**

Бизни текисчиликка тортаётган кишилар ҳам бор, улар социал адолат билан текисчилик ўртасига баробарлик аломатини қўймоқдалар. Баъзан омма орасида ўз одами бўлиб кўриниш учун шундай қилинмоқда. Текисчилик тайёрга айёрликни келтириб чиқаради, одамлар меҳнатини бир хил қилиб қўяди. Жамиятимизда хизмат қилмасдан имтиёзлардан фойдаланаётган, давлат мулкини ўғирлаётган кишилар борлиги ҳам ҳақиқатдир. Бу борада қаттиқ тартиб ўрнатилиши керак.

Биз бундай ишни бошлаганмиз. Бошлаганда ҳам, жумладан, Ўзбекистонда, Краснодар ўлкасида 1985 йилнинг апрелидан бир-бир ярим йил илгари бошлаганмиз. Мамлакат раҳбариятида бошқа кишилар турган кезларда бошлаганмиз. Ўша даврда бу иш билан машғул бўлган кишилар учун аҳвол қандай бўлганини тушуниб турибсиз, деган умиддаман. Ҳар лаҳзада, агар тақдир кулиб боқса, олис мамлакатга элчи қилиб жўнатишлари ҳеч гап эмас эди. Ана ўша кезда ҳам Михаил Сергеевич Горбачев қатъият билан шундай деди: партия ва жамиятда танқиддан ва назоратдан холи зоналар бўлмаслиги керак. Бу иш ҳозир қатъият ва изчиллик билан давом эттирилмоқда ва шунга ишончингиз комил бўлсинки, совет раҳбарининг покиза қиёфасига доғ туширган ана шу одамлар қайтиб келмаслиги учун сиз билан биргаликда барча ишлар қилинмоқда. Бундай одамларнинг замони ўтди. **(Қарсаклар).**

Ва ниҳоят, пировардида партиядаги интизом ҳақида гапирмоқчиман. Мунозара давомида турли нуқтаи назарлар тўқнашади. Бу ажойиб ва нормал ҳолдир. Аммо, коммунист, Марказий Комитет аъзоси, партиянинг қўллаб-қувватлашига эриша олмаганидан кейин буржуазия матбуотига мурожаат қилса, ёмон, албатта. Қўшиқдан сўзи олиб ташлаб бўлинмаганидек, бу фактни ҳам ўчириб юбориш мумкин эмас. Ўртоқ Ельцин ўзи ҳақида эслатиб қўймоқчи, яхши кўринмоқчи бўлган кўринади. Бундай одамлар ҳақида, уни минбарнинг хумори тутади, дейишади. Сени олқишлашларини бунча яхши кўрмасанг, Борис! Ҳамиша интервью билан машғул бўлаверсанг, ишлашга вақт ва куч қолмайди-ку, ахир.

Биз ҳақимизда ҳам ёзишмоқда. Жумладан, чет элларда Лигачев ҳақида ҳам ҳар хил гаплар ёзилмоқда. Баъзан мендан бунга сизнинг муносабатингиз қандай, деб сўрашади, улуғ рус шоирининг мисрасини бироз ўзгартириб бундай демоқчиман: қаҳр-ғазаб билан увиллашда маъқуллаш каломини ҳам эшитиб турибман. **(Қарсаклар).**

Биз, ўртоқлар, ўз йўлимиздан, тинчлик ва социализм йўлидан бормоқдамиз. Партия ва унинг раҳбарияти якдилдир. Бизда фракциялар, реформаторлар ва консерваторлар йўқ. Лекин ана шундайлар бўлишини кимнингдир кўнгли жуда тусаб турибди. Бундай мулоҳазалар раҳбарият ўртасига низо солиш учун тиқиштирилмоқда. Мен илгари ҳам бу ҳақда гапирган эдим, яна айтаман, ҳозир бошқа замон, бошқача сиёсат ва бошқа раҳбарлар ишлашмоқда. Биз ҳаммамиз қайта қуриш сиёсатига ниҳоятда содиқмиз. Биз бу улуғ ишни бутун ҳаётимизнинг мазмуни деб биламиз. **(Давомли қарсаклар).**

КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат СССРнинг ГФРдаги элчиси **Ю. А. Квицинский** Марказий Комитетнинг апрель Пленумидан кейин КПССнинг бутун ташқи сиёсий фаолиятидаги чуқур революцион ўзгаришларга тўхталиб ўтди. Нотиқ Октябрдан кейинги суронли йилларда бўлгани каби ҳозир бутун дунёнинг нигоҳи мамлакатимизга қаратилган, деб таъкидлади. Халқимизга нисбатан хайрихоҳлик кучайиб бормоқда.

Делегат мамлакатимиз тинчликсевар ташқи сиёсатининг асосий йўналишларини таърифлаб берди.

Мамлакатимизга фақат дўстларигина қизиқиб қарашаётгани йўқ, албатта. Чет элларда кўпгина сиёсий арбоблар борки, улар қайта қуришга сўздагина қизиқишини намойиш этиб, амалда эса социализмни ўз позицияларидан суриб чиқаришдан иборат ҳар хил маккорона режаларни амалга ошириш умидларини қайта қуриш билан боғламоқдалар. Баъзи бир кимсалар бизнинг ички миллий чегараларимиз сурилишини истарди.

Экономикамизни ривожлантириш ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир, деб таъкидлади сўнгра нотиқ. У мамлакатимизнинг ташқи бозорлардаги аҳволи тўғрисида баъзи маълумотларни келтирди. Технологик жиҳатдан қолоқлик ва кўпгина маҳсулот турларининг сифати пастлиги мамлакатни ташқи иқтисодий муносабатларда оғир аҳволга қўймоқда. Совет Иттифоқининг экспортида тайёр маҳсулотлар улуши шу пайтгача унинг умумий ҳажмида ниҳоятда оз қисмни ташкил этади. Биз эса ғалланигина эмас, металлни ҳам четдан харид қиляпмиз, ҳолбуки, уни АҚШга қараганда кўпроқ ишлаб чиқарамиз.

Делегат ташқи сиёсий вазифаларни ҳал этиш билан иқтисодий куч-қудрат ўзаро чамбарчас боғлиқ эканлигини уқтириб ўтди. Биз ҳозирча экономика соҳасида мувозанатга эриша олмадик. У Ғарбий Европадаги интеграция жараёнларини эслатиб, социалистик мамлакатларнинг интеграцияси Ғарб мамлакатларнинг интеграциясидан орқада қолаётганлигини таъкидлади. Социалистик мамлакатлардаги оддий кишилар бу жараёнда қатнашаётганлари йўқ. Бу соҳада ҳам демократиялаш зарур. Шундай қилинмаса, чинакам социалистик интеграция бўлмайди.

Шу билан бирга, деди делегат, СССРнинг социалистик мамлакатлар билан муносабатларида чуқур, қувончли ўзгаришлар содир бўлмоқда. Нотиқ социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг гражданлари сайлайдиган шу мамлакатлар парламентини ташкил этиш мумкинлиги тўғрисидаги масалани ўртага қўйди. Совет Иттифоқининг ривожланаётган мамлакатлар билан иқтисодий муносабатлари ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини ҳам баҳам кўрди.

Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, деб таъкидлади пировардида нотиқ, конференцияда қилинган доклад, унинг ғоялари, конференциянинг қарорлари ва хулосалари бутун дунёга зўр таъсир ўтказади. Ташқи сиёсат маҳкамасининг коммунист ходимлари бошқа система билан ҳар кунги кескин мусобақа шароитида ўз олдиларида турган вазифаларни ҳал этмоқдалар. Барча қийинчиликларга қарамай, мамлакатимиз тўғри йўлдан бораётганига уларнинг ишончлари комил. Қайта қуриш тобора олға бориб ҳар томонлама авж олаверади.

Бизнинг республикамизда, деди КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **С. А. Ниёзов,** қайта қуриш кўп жиҳатдан ўтмишдаги салбий ҳодисаларни бартараф этиш билан боғланган. Ана шу салбий ҳодисалар партия ташкилотларининг обрў-эътиборига, одамларнинг адолатга бўлган ишончига жиддий путур етказган эди. Нотиқ ҳозир республикада давом этаётган покланиш жараёни тўғрисида муфассал гапирди. Ленинча турмуш нормаларидан чекинишларнинг манбалари очиб ташланди, бунда айбдор бўлган кўпгина кишиларнинг хулқ-атворига принципиал баҳо берилди.

Мамлакатнинг бошқа регионларида ҳам худди шундай покланиш жараёни бормоқда. Шу муносабат билан биз партия съездлари ўртасидаги даврда Марказий Комитет составини қисман янгилаш тўғрисида докладда баён этилган қоидани қўллаб-қувватлаймиз, деди нотиқ. Афтидан, бу ишни маҳаллий партия комитетларига ҳам ёйиш керак.

Нотиқ республиканинг иқтисодий турмушидаги ўзгартишлар тўғрисида ҳам гапирди. У меҳнаткашлар хўжалик юритишнинг янги усуллари асосида муваффақиятларга эришганликларини таъкидлади, иқтисодий ислоҳот йўлида пайдо бўлаётган мураккабликларни, ҳал этилмаган муаммоларни айтиб ўтди. Кадрларнинг анчагина қисми ўтмиш йилларда қарор топган сусткашлик, муросасозлик иш услубига ҳамон амал қилиб келмоқда. Баъзилар қайта қуришда ўз позициясини белгилаб олмай, шунчаки кутиб турибдилар. Делегат консерватив бюрократик раҳбарлик усулларини тубдан бузиб ташлаш зарурлигини айтди, шундай қилинмаса, бундан буён олға бориб бўлмайди. Шу муносабат билан КПССнинг совет жамияти сиёсий системасидаги роли ва ўрни тўғрисидаги, партия, совет ва хўжалик органларининг вазифаларини аниқ белгилаб қўйиш ҳақидаги масала энг асосий масаладир. Делегат район партия комитетларидан бошлаб то Марказий Комитетгача биринчи секретарлар айни бир вақтда Советларнинг раислари бўлиши тўғрисидаги таклифни Туркманистон делегацияси номидан қўллаб-қувватлади.

(Давоми учинчи бетда).

СУРАТДА: конференциянинг якунловчи кунида мажлислар зали.

(ТАСС — ЎзТАГ телефотоси).

РЕСПУБЛИКА МЕҲМОНИ

Ҳиндистон Компартияси Сиёсий бюросининг аъзоси, жаҳон касаба союзлари федерациясининг вице-президенти, Ҳиндистон касаба союзлар конгрессининг Бош секретари Индражит Гупта Тошкентда бўлгани, Ўзбекистон меҳнаткашлари билан учрашганидан ниҳоятда мамнун эканлигини айтди. Индражит Гупта 3 июль куни республика пойтахтидан жўнаб кетди.

У тўрт кун мобайнида шаҳримизнинг диққатга сазовор жойлари билан танишди, республика халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасига, В. И. Ленин Марказий музейининг филиалига, амалий санъат музейига борди. Меҳмон Тошкент областидаги хўжаликларга борди, пионерлар лагерида бўлди. Индражит Гуптанинг айтишича, кўрган барча нарсалари унда унутилмас таассурот қолдирди.

Меҳмон Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида қабул қилинди, Ўзбекистон касаба союзлари раҳбарлари билан суҳбатлашди.

(ЎзТАГ)

КПСС XIX БУТУНИТТИФОҚ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

РЕВОЛЮЦИОН ЯНГИЛАНИШ МУҚАРРАР ТУС ОЛСИН

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Советларнинг ролини кучайтириш миллий муносабатларни такомиллаштириш каби муҳим ишга хайрли таъсир ўтказади. Турли миллат ва элатларнинг сиёсий, иқтисодий ва маданий манфаатлари ҳамда талаб-эҳтиёжларини қондириш миллий муносабатларнинг асосини ташкил этади. Ўтмишда баландпарвоз гап-сўзлар панасида миллий манфаатлар назар-писанд қилинмаслигига, баъзида эса камситилишига ҳам йўл қўйилганлигини бошимиздан кечирдик, деди нотиқ. У буни бир қанча мисоллар билан, жумладан, Ўрта Осиёда сув ресурсларининг тақсимланиши мисолида тасвирлаб берди.

Делегат миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш тўғрисидаги масалани ривожлантириб, бу муносабатларни янада авж олдиришни тарихимиздан, етмиш йил мобайнида қўлга киритилган ютуқлардан ажралган ҳолда кўриб чиқиш мумкин эмас, деди. Туркман халқи рус халқининг ва СССРдаги бошқа халқларнинг холисликларига, қалби дарё эканликларига, қардошларча муносабатларига неча марталаб қаноат ҳосил қилган. Республика меҳнаткашларининг муваффақиятлари халқлар қардошлиги билан чамбарчас боғланган. Гражданлар уруши йилларида бизни бирлик ва дўстлик омон сақлаб қолди. Ватан урушида душман тазйиқига бардош беришга кўмаклашди.

Тоғли Қорабоғдаги воқеалар Туркманистонда қайғу-алам билан кутиб олинди. Шу муносабат билан, деди нотиқ, СССР Конституциясига халқлар дўстлигига қилинадиган тажовузлардан ҳимоялайдиган ишончли гарантиялар киритиш зарурга ўхшайди.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, «Правда» газетасининг бош редактори **В. Г. Афанасьев** ўз нутқини Б. Н. Ельцин баёноти хусусидаги фикр-мулоҳазалардан бошлади. Шуни айтишим керакки, деб таъкидлади у, бу баёнот Марказий Комитетнинг 1987 йил октябрь Пленумида айтилган гаплардан кескин фарқ қилади. Агар унинг бугунги нутқига, ҳеч бўлмаганда унинг бирор қисмига қўшилиш, бирон жойи билан эса баҳслашиш мумкин бўлса, унинг аввалги нутқи мужмал, жуда чалкаш, мавҳум бўлган эди. Табиийки, ўшанда Пленум имкони бўлган бирдан-бир қарорни қабул қилган эди.

Б. Н. Ельциннинг ўзини сиёсий жиҳатдан оқлаш тўғрисида ўртага қўйган масаласига келганда, деди нотиқ, Е. К. Лигачев инсон ва партия ходими сифатида ўртоқ Ельцин тўғрисида айтганларини гапирмаганимизда ҳам қуйидагиларни назарда тутишимиз керак: конференциямизда 5 минг киши қатнашяпти, Пленумда эса эҳтимол 400 киши бўлгандир. Ҳамонки, кўпчилик ўртоқ Ельциннинг Пленумдаги нутқини эшитмаган экан, бу масалани ҳал этиш ҳуқуқига ҳам эга эмасмиз.

Сўнгра, В. Г. Афанасьев қайта қуришнинг боришида матбуотнинг ролига тўхталиб ўтди. КПСС Марказий Комитетининг Тезисларида матбуот ҳақида ҳеч нарса айтилмаганлиги, фақат ошкоралик тўғрисида гапирилганлиги журналистларни бироз хадиксиратмоқда, деди у. Агар имкони бўлса, буни конференция қарорларида тўғрилаб қўйиш керак, чунки докладда совет матбуоти олдига катта вазифалар қўйилган ва қайта қуришнинг боришига матбуот таъсирини кучайтириш йўллари белгиланган.

Кўпгина нутқларда, деди сўнгра нотиқ, матбуотнинг ишига танқидий баҳолар бирон-бир формада баён этилган. В. Г. Афанасьев залда, менимча, «матбуотга нисбатан қандайдир адоват сезилиб турибди», деганида делегатлар орасида жонланиш юз берди.

Биз бу танқиддан жиддий хулосалар чиқариб олмоқдамиз, деб давом қилди «Правда»нинг бош редактори. Бизда сиёсий оппозиция йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас, аммо бир нарсани аниқ айта оламан: матбуот жамиятимизнинг олға томон ҳаракат жараёнида, агар таъбир жоиз бўлса, социалистик оппозиция ролини бажармоқда ва бундан буён ҳам шундай ролни бажараверади, деди у. Матбуот партия ходимларини танқид қилиб, ижобий тажрибани ҳам кўрсатаверади. Партия мавзуси, жамиятимизда партиянинг авангардлик роли, унинг бирлиги, партиянинг иш услуби ва методлари мавзуси партия матбуотимизнинг асосий мавзулари бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда.

Музокаралар тугайди. Раислик қилувчи конференцияда 66 киши сўзга чиққанлигини маълум қилади. Сўзга чиқмаган кишилар нутқларининг секретариатга топширилган текстларини конференциянинг стенографик ҳисоботига киритиш тўғрисида қарор қабул этилади.

Делегатларнинг илтимосига кўра, минбар қисқача маълумотлар учун Свердловск ва Москва партия ташкилотларининг вакилларига берилади.

Дарҳақиқат, Б. Н. Ельцин жуда оғир, дағал одам, деди М. И. Калинин номидаги Свердловск машинасозлик заводи партия комитетининг секретари **В. А. Волков**. Аммо у Свердловск область партия ташкилотида ишлаган пайтида партиянинг обрўсини ошириш йўлида жуда кўп иш қилди ва ўзи ҳам оддий кишилар орасида катта обрў-эътибор қозонди. Марказий Комитет КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил октябрь Пленуми материалларини эълон қилмади, бу нарса жуда кўп нотўғри талқинларни юзага келтирдики, улар фақат ишга зиён етказди, деб ҳисоблайман.

Шундай бўлса-да, Б. Н. Ельцинга муносиб баҳо бериш керак. Эҳтимол, уни оқлаш, Марказий Комитетнинг октябрь Пленуми берган баҳони ўзгартириш тўғрисидаги қарорни қабул қилишимиз қийин бўлар. Аммо ўртоқ Ельцин ўз нутқида унгача бу ерда айтилган амалда ҳамма гапларни айтди. Шу боисдан мен шуни айтмоқчиманки, (область партия ташкилотида мени кўпчилик қўллаб-қувватлайди, деб ўйлайман), Ельцин биз учун жуда кўп ишлар қилди ва у ерда унинг обрўси жуда баланд.

Москвадаги «С. Оржоникидзе номли станоксозлик заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори **Н. С. Чикирев** сўз олади. Мен 1946 йилдан буён партия аъзосиман, қирқ йилдан кўпроқ вақтдан буён бир ишхонага қатнайман, деди у. Ўртоқ Ельцин бизнинг Москвага келганида у жуда яхши кутиб олинди. Уни қўллаб-қувватлашди, ғамхўрлик қилишди, у ҳақиқатан ҳам аҳвол яхши бўлишини истаётганлигини биз кўриб турдик.

Ельцин бизнинг заводда олти соат бўлиб, менга ишни билмасдан ноҳақ танбеҳ берди. Мен ўсиб вояга етган ва 47 йилдан буён ишлаб келаётган коллектив мени ўртоқ Ельцинга қараганда яхшироқ билади, деб ўйлайман.

Ельцин КПСС Москва шаҳар комитети раҳбариятига келгандан кейин тез орада район комитетлари ва улар раҳбариятининг янги состави сайланди. Хуллас, секретарларнинг ҳаммаси Гришин даврида эмас, балки Ельцин даврида сайланди. Шундан кейин орадан бир йил ўтар-ўтмас у 33 район комитети биринчи секретарларидан 23 тасини алмаштирди. Секретарларни ярим йил ичида шу қадар яхши билиб олиш учун Ельцинни зийрак киши деб ўйламайман.

Ҳозир Б. Н. Ельцинни сиёсий жиҳатдан оқлаш тўғрисида гапириш эрталигига ишончим комил, чунки у ҳали ҳеч қандай хулосалар чиқариб олгани йўқ, деди Москвадаги Пролетар район партия комитетининг биринчи секретари **И. С. Лукин** Москва партия ташкилоти номидан сўзга чиқиб. Мен ёш секретарман, бир йилдан сал кўпроқ муқаддам сайланганман ва ўзимни ўртоқ Ельцин ранжитган кишилар қаторига қўша олмайман, деди нотиқ. Аммо, шу минбардан сўзланган баъзи нутқларга, асоссиз қарсакларга қараб шуни дадил айта оламанки, Ельцин ибораларига маҳлиё бўлиш ҳали ҳам сезилиб турибди. Мен 1984 йилда илмий-амалий конференцияда унинг сўзларини тинглаганимда у менга ёрқин нотиқ ва қизиқарли киши бўлиб кўринган эди.

Энди маҳлиёликдан асар қолмади. Икки йил ичида унинг шаҳар партия ташкилотига раҳбарлик услуби, форма ва методларига дуч келинди. Қайта қуришни жадаллаштириш йўлидаги уринишлар шу партия ташкилотини амалда барбод этишга олиб келди. Бугун минбарга чиқиб, Ельцин узоқ ўтмиш кўланкалари тўғрисида гапирди. Бу кўланкалар унинг кадрлар билан, аввало, партия кадрлари билан ишлаш усулларидир. Энг муҳими, оммага хуш кўриниш эди, усуллардан эса фақат биттаси танлаб олинарди, у ҳам бўлса партия комитетлари билан ишчилар синфи ўртасига нифоқ солишга уринишдан иборат эди. Бугун ҳам конференцияда делегатлар билан Президиум ўртасига нифоқ солишга уриниб кўрилди.

Нотиқ Б. Н. Ельциннинг КПСС Марказий Комитети 1987 йил октябрь Пленумидаги нутқини, унинг чет эл журналистлари билан суҳбатларини коммунист номига номуносиб деб баҳолади.

Раислик қилувчи Президиумга тушган хатни ўқиб беради: «Свердловск область партия ташкилоти делегацияси КПСС Марказий Комитети 1987 йил октябрь Пленумининг ўртоқ Ельцинга оид қарорини тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди. Ўртоқ Волковга делегатлар номидан сўзга чиқишга ҳеч ким ваколат бергани йўқ. Унинг нутқи батамом қораланди. Делегация номидан — область партия комитетининг биринчи секретари Бобикин».

Сўнгра конференция резолюцияларининг лойиҳаларини муҳокама қилиш бошланди.

М. С. Горбачев — икки резолюция лойиҳаларини тайёрлаш комиссиясининг раиси «КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида»ги резолюция лойиҳасини тақдим этди. У комиссияда ғоят муфассал муҳокама этиш чоғида 165 киши сўзга чиқиб, ўз фикр-мулоҳазаларини, делегацияларнинг таклифларини, шунингдек сайловчиларнинг наказларини айтиб ўтганликларини маълум қилди. Конференциянинг ялпи мажлисида резолюция лойиҳаси қизғин муҳокама қилинди. Шундан кейин делегатлар резолюцияни тузатишлари ва қўшимчалари билан бир овоздан қабул қилдилар.

«Совет жамиятини демократиялаш ва сиёсий системани ислоҳ қилиш тўғрисида»ги резолюция лойиҳаси ҳам комиссия раиси тақдим этгандан кейин муфассал кўриб чиқилди.

Конференцияда кенг кўламдаги мунозара чоғида айрим делегатлар КПСС Марказий Комитетининг Бош секретарини Марказий Комитет Пленумида эмас, балки партия съездида сайлаш тўғрисидаги таклифни киритдилар. 145 делегат шу таклифни ёқлаб овоз берди. Сайлашнинг мавжуд тартибини ёқлаб эса 4841 делегат овоз берди. Партия комитетлари бюросининг барча аъзолари ва секретарлари, шу жумладан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари ва КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари айни шу лавозимга сурункасига икки муддат билан сайланишлари мумкинлиги тўғрисидаги қоидани «шу лавозимда аввалги стажи ҳисобга олинсин» деган шарт билан тўлдириш ҳақидаги таклиф ҳам овозга қўйилди. 209 делегат бу таклифни ёқлаб, 4773 делегат эса унга қарши овоз берди, 4 делегат бетараф қолди.

Конференцияда резолюция тузатишлар ва таклифларни ҳисобга олган ҳолда қабул қилинди, бунда икки делегат бетараф қолди.

«Бюрократизмга қарши кураш тўғрисида»ги резолюцияни тайёрлаш комиссиясининг раиси **Е. К. Лигачев** мунозара чоғида сўзга чиққан 27 делегат шу резолюция лойиҳасини батафсил муҳокама этиб, юздан зиёд таклиф ва тузатишларни киритганликларини маълум қилди. Конференция айтилган таклифларни ҳисобга олиб, резолюцияни бир овоздан қабул этди.

Н. И. Рижков бошчилик қилган «Миллатлараро муносабатлар ҳақида»ги резолюция лойиҳасини тайёрлаш комиссиясида 37 делегат ўз тузатишларини киритиб, фикр-мулоҳазаларини билдирди. Конференциянинг ялпи мажлисида қўшимча равишда муҳокама этилганидан кейин резолюция бир овоздан қабул қилинди.

«Ошкоралик тўғрисида»ги резолюция лойиҳасини тайёрлаш комиссиясининг раиси **А. Н. Яковлев** уни муҳокама этиш чоғида комиссиянинг амалда барча аъзолари сўзга чиқиб, лойиҳадаги бандларнинг ҳаммасини муфассал ва синчиклаб таҳлил этишганини маълум қилди.

Конференцияда «Ошкоралик тўғрисида»ги резолюция лойиҳасини муҳокама қилиш чоғида «Правда» газетасини КПСС Марказий Комитети органидан КПСС органига айлантириш ҳақидаги ва газетанинг редколлегиясини партия съездларида сайлаш тўғрисидаги таклиф киритилди. 53 делегат шу таклифни ёқлаб, 4933 делегат эса унга қарши овоз берди.

Умуман «Ошкоралик тўғрисида»ги резолюция бир овоздан қабул қилинди.

«Ҳуқуқий ислоҳот ҳақида»ги резолюция лойиҳасини тайёрлаш комиссиясининг раиси **А. А. Громико** делегатларга шу лойиҳа муҳокамасининг якунлари тўғрисида сўзлаб берди. Комиссия аъзолари резолюция қоидаларини синчиклаб кўриб чиқишлари натижасида бир қанча тузатиш ва таклифлар киритдилар. Конференция делегатлари ана шу тузатиш ва таклифларни ҳисобга олиб резолюцияни бир овоздан қабул қилдилар.

Резолюциялар эълон қилинади.

КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг ёпилишида ўртоқ М. С. Горбачев нутқ сўзлади. Нутқ зўр эътибор бериб тингланди ва бир неча марта қарсаклар билан бўлиниб турди. Нутқ Совет Иттифоқи телевидениеси ва радиоси орқали эшиттирилди.

М. С. Горбачев Президиумнинг топшириғига биноан КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг «Мамлакат сиёсий системаси ислоҳотини амалга оширишга оид кечиктириб бўлмайдиган баъзи тадбирлар тўғрисида»ги резолюцияси лойиҳасини таклиф этади.

Делегатлар резолюцияни бир овоздан қабул қиладилар.

Конференция ёпиқ деб эълон қилинади.

Делегатлар партия Гимни — «Интернационал»ни куйлайдилар.

(ТАСС).

Москва. XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси. Суратда: (чапдан ўнгга) украиналик илғор механизатор И. П. Крисюк, андижонлик ва қорақалпоғистонлик моҳир пахтакорлар О. Каримова ва И. Аллабергенова.

Москва. XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси. Суратда: (чапдан ўнгга) жиззахлик чўпон Р. Зубайдуллаев, украиналик машинист В. Хуторной ва жиззахлик шофёр З. Жўрабоев.

Б. Юсупов телефотолари. (ТАСС).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» УЧУН МУСОҲАБА

ЕНГ ШИМАРИБ ИШЛАЙДИГАН ПАЙТ КЕЛДИ

КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси иш олиб борган кунларда Ватанимиз пойтахти ўзгача ҳаёт мароми билан яшади. Шундай манзарага гувоҳ бўлдик: матбуот марказигами, бирон-бир муассасагами ёки меҳмонхонага кирсак, фойега қўйилган телевизор атрофи тўла бўлар, автобус, троллейбус, ҳатто метрода ҳам шу ҳақда гап борарди, эрталаб «Союзпечать» дўкончаларига келтирилган газеталар бир зумда тарқалиб кетарди.

— Фалончининг нутқи билан танишдингизми?

— Бугун яна қандай янги гаплар бўлди?

Шу хил қисқа савол-жавобларни катта-кичик гурунгларда ҳам, кўча-кўйдаги танишлар учрашувларида ҳам тез-тез эшитиш мумкин эди.

Кремлнинг Съездлар саройида эса тўрт кун мобайнида баҳс-мунозара, тортишув, қарашлар ва нуқтаи назарни исботлашлар, эҳтирослар авжига чиқди. Шундай қилиб конференция ўз ишини муваффақиятли якунлади. Қарийб 20 миллион коммунист номидан қатнашган беш минг делегат совет жамиятини бундан буён ривожлантиришнинг аниқ-равшан йўлини белгилаб олди. Коллектив онг ишлаб чиққан жуда муҳим, ҳаётбахш ҳужжатлар якдиллик билан қабул қилинди.

2 июль, шанба куни Ўзбекистон партия ташкилоти делегацияси она юртга жўнаб кетди. Самолётга чиқиш олдидан биз делегатлардан айримлари билан учрашиб, конференция ҳақидаги ўз таассуротларини ўртоқлашишни илтимос қилдик.

Абдуғаффор ЕСИРГАПОВ,
Гулистон районидаги «Красная заря» колхози бригадири, цех партия ташкилотининг секретари.

Авваламбор, конференцияда қатнашганим учун ўзимни ғоят бахтиёр деб ҳисоблайман. Бундай олий йиғинларда иштирок этиш ҳаммага ҳам насиб бўлавермайди.

Конференцияда сиёсий-иқтисодий, маданий-мафкуравий ҳаётимиз, партия, совет, жамоат ташкилотлари иш услубини такомиллаштиришга доир кўпдан-кўп масалалар ўртага қўйилди, қизғин мунозаралар, тортишувлардан кейин муҳим бир қарорга келинди. Энди аниқ ҳаракат программасига эгамиз. Фақат астойдил, енг шимариб ишлаш қолди, холос.

Москва сафари мен учун яна бир қувончли воқеа билан якунланди. Кўплаб дўстлар орттирдим. Жумладан, Жарқўрғон районидаги «Коммунизм» колхози пахтачилик бригадасининг бошлиғи Тўра ака Намозов билан жуда иноқлашиб кетдик. Меҳмонхонада қўшни бўлиб яшаганимиз учун ҳам кўп маротаба суҳбатлашишга тўғри келди. Тўра ака тажрибали заршунос экан. Ҳар йили гектар ҳисобига ҳосилдорликни 38—39 центнерга етказиб, катта хирмон кўтараркан. Мен ҳам унга ўз бригадамиз ишларидан гапириб бердим. Бу йил чўл шароитида 145 гектар майдонда деҳқончилик қилиб, ҳосилдорликни 30 центнерга чиқариш мажбуриятини олганимизни, икки йилдан буён пудрат усулида ишлаётганимизни айтдим. Икковимиз мусобақалашадиган бўлдик. Мен Тўра ака бригадасида меҳнатни уюштириш ва унга ҳақ тўлашнинг янги усулини жорий этишда кўмаклашишга ваъда қилдим. У киши бизнинг бригадамиз аъзоларига пахта ҳосилдорлигини янада ошириш сир-синоатини ўргатишга сўз берди.

Алишер АБДУРАҲМОНОВ,
Тошкентдаги «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари, Ўзбекистон Компартияси ревизия комиссиясининг аъзоси.

— Таассуротларим шу қадар кўпки, гапнинг рости қисқароқ қилиб айтишга қийналаман. Хулоса тариқасида шундай дейишим мумкин: конференциянинг бутун руҳи жондан азиз Ватанимизнинг бугунги ва эртанги куни ҳақидаги ташвиш, ғамхўрлик билан суғорилди.

Михаил Сергеевич Горбачевнинг докладини тинглаб, музокарада қатнашган нотиқларнинг нутқларини таҳлил этиб шунга қатъий ишонч ҳосил қилдимки, ҳамма ерда, ҳар бир коллективда қайта қуришни коммунистлар, барча меҳнаткашлар ўз қўлларига олишлари керак. Бунинг учун, бир томондан, мустақилликни кенгайтириш, демократиялашни ҳамма соҳада чуқурлаштириш зарур. Иккинчидан, барча жабҳада ишга дадил киришмоғимиз лозим. Ҳозир қандай бўлаяпти? Бирон масалани ҳал этиш йўлларини ўз идрокимиз, фаҳм-фаросатимиз билан излаяпмизми? Йўқ. Ҳануз юқоридан йўл-йўриқ кутиб турибмиз. Маъмуриятдан чўчиш кайфиятидан тамомила қутила олмаяпмиз. Ҳар биримиз ўз иш жойимизда муаммоларни демократик, бамаслаҳат тарзда ҳал этишга одатланишимиз зарур. Гапбозлик, сафсатабозликка тамомила барҳам бериш пайти келди. Қайта қуришнинг чинакам жонкуярларини қўллаб-қувватлаб, ибратли тажриба ва ташаббусларга кенг йўл очиш керак. Шундагина белгиланган режалар муваффақиятли амалга ошади, кутилаётган натижаларга эришилади, тараққиёт бўлади.

Энди икки оғиз сўз конференция мажлисларида ҳукм сурган вазият хусусида. Доклад ва нутқларни делегатлар астойдил берилиб тинглашди, ён дафтарларига қайд қилиб олишди. Мунозаралар ниҳоятда қизғин бўлди. Акс қарашларга шу заҳоти муносабат билдирилиб борилди. Масалага аниқлик киритилди. Қуруқ гап, сафсатабозлик пайти ўтганлигига ҳаммамиз батамом ишонч ҳосил қилдик. Эндиликда ҳар дақиқа қайта қуриш вазифаларини аниқ-пухта ҳал этишга бўйсундирилиши зарур.

Ўйлайманки, конференциянинг ишчанлик руҳи бундан буён бутун мамлакатимиз бўйлаб кенг ёйилади.

Пўлатбой ҚОСИМОВ,
Тўрақўрғон районидаги «Ўзбекистон» колхози правленнеси раиси, район партия комитети аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати.

— Менга қолса, XIX партия конференциясини жамиятимиз тарихида ўйнаган ролига кўра съездларга тенглаштирган бўлардим. Энг муҳим хулоса шуки, қайта қуриш оддий колхозчи, ишчидан тортиб партия Марказий Комитетининг Бош секретаригача — ҳамманинг жонажон вазифаси эканлигига қатъий ишонч ҳосил қилдик.

Конференция қарорларини амалга ошириш учун фаоллик билан иш юритмоғимиз керак. Озиқ-овқат программаси суст бажарилаётганлиги ҳақидаги танқидий хулоса биз, деҳқонларни ҳушёр торттирди. Бу соҳадаги қолоқликка барҳам бериш учун барча чораларни кўришимиз керак. Куни кеча колхозимиздан телефон қилишди. Партия комитетининг секретари Шермамат Шарипов гўшт, сут, тухум топшириш ярим йиллик планлари муваффақиятли бажарилганлиги ҳақида хабар берди. 50 тонна пилла топшириб планни анча ортиғи билан бажардик. Шунингдек, партком секретари конференция қарорларига жавобан колхозимиз меҳнат аҳли йил бошида олинган социалистик мажбурият шартларини қайта кўриб чиқаётганини, пландаги 6 минг тонна ўрнига, 6,5 минг тонна пахта, 149 тонна ўрнига 155 тонна гўшт, 815 тонна ўрнига 850 тонна сут, 300 минг ўрнига 350 минг дона тухум топшириш учун барча имкониятлар, ички резервларни қидиришаётганини ҳам маълум қилди.

Конференцияда таъкидланганидек, фақат фидокорона меҳнат билангина қайта қуришни жадаллаштиришимиз мумкин.

Т. МИРҲОДИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

АГРОСАНОАТ ХАБАРЛАРИ

ХУЖАЛИК ҲИСОБИГА АСОСЛАНИБ

«Узсортсемовощ» бирлашмасининг Фрунзе номли совхози кадрлар бўлимида кўрилмаган воқеа: навбат кутиб турувчилар пайдо бўлди. Чунончи, яқинда қишлоқдан қўшни Советобод шаҳрининг саноат корхоналарига кетиб қолган кишилар совхоздан иш сўраб турибдилар.

— Ишчиларимизнинг иш ҳақи анча кўтарилганлиги шунга сабаб бўлди, — дейди совхоз директори М. Олимжонов. — Одамлар ўзларини ернинг эгалари деб ҳис этганликларидан бу ерга келиб ишлаш истаги пайдо бўлганлигини ҳам назарда тутиш керак. Хўжалик ҳисобидаги иш методларига ўтиш ана шу ўзгаришларга негиз қилиб олинган. Ҳозир 30 бригаданинг ҳаммаси пудрат усулида ишламоқда. Бу эса маҳсулот етиштиришни қарийб бир ярим баравар кўпайтиришимизга имкон берди.

Сабзавот уруғи етиштириш билан шуғулланувчи совхоз шу йил давлатга юз тоннадан зиёд сабзавот уруғи, шунингдек 4300 тонна товар картошка, 520 тонна ҳўл мева, 80 тонна узум — йиллик топшириқдагидан анча кўп маҳсулот топшириш мажбуриятини олди.

ЯНГИЧА ИШЛАШНИНГ НАФИ КЎП

Андижон область Ильич райони матлубот жамиятининг кооператорлари билан шу район аҳолиси тенг ҳуқуқли шериклар бўлиб қолдилар. Илгари томорқа участкаларининг эгалари ўз боғ ва полизларининг эҳсонларини топшириш учун тайёрлаш идорасига бориб, навбатда туришлари керак эди. Энди бўлса, бутунлай аксинча. Қишлоқ аҳлининг илтимосига биноан улар учун қулай пайтда автомашина келади ва терилган ҳосилни олиб кетади. Бунинг кооператорларга ҳам нафи катта: эндиликда сабзавот ва мева янги йиғиштирилган пайтда дўконларга келтирилмоқда.

— Яқинда кооператорлар фаолияти қаттиқ танқид қилинган колхозчиларнинг Бутуниттифоқ IV съездидан сўнг ўз иш принципларимизни бошқатдан кўриб чиқдик, — дейди матлубот жамияти савдо корхонасининг директори Нўъмон Дарвишев. — Қишлоқ аҳлининг талабини қондириб, ўзимиз ҳам наф кўраяпмиз. Олинган қўшимча фойда бир неча янги павильон қуриб олиб, ишлаб турган магазинлар ва дўконларни замонавий савдо ускуналари билан жиҳозлашимизга имкон беради.

КАРТОШКА МЎЛ БЎЛАДИ

«СССРнинг 60 йиллиги» совхозида картошка қазиб олина бошлади. Бу иш механизмлар воситасида бажарилмоқда. Механизмлар ҳосилни тез ва сифатли кавлаб олишга имкон бермоқда. Ҳар куни хўжаликнинг энг яхши механизаторлари 5—6 гектар майдондан картошка қазиб олмоқдалар.

Картошка етиштиришга ихтисослашган бу хўжаликда ернинг ҳар бир участкасидан самарали фойдаланилмоқда. Деҳқонлар эртаги картошкадан бўшаган майдонларни дарҳол кечки навларни экишга тайёрламоқдалар, дала марзаларида хашаки лавлаги, қовоқ, кунгабоқар, маккажўхори, оқ жўхори етилмоқда.

Бу йил совхоз коллективи саккиз минг тонна картошка топшириш мажбуриятини олди. Хоразмлик деҳқонлар жами 20 минг тоннадан кўп картошка етиштирадилар ва областнинг бутун аҳолисини шу маҳсулот билан батамом таъминлайдилар.

(ЎзТАГ).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

КАХОВКА (Херсон области). «Краса херсонщини» боғдорчилик агросаноат комплексида икки мавсум орасида бўш ётувчи мева омборларини шампиньон (қўзиқорин) фабрикасига айлантиришди. Боғбонлар саноат кўламида қўзиқорин етиштиришни ўзлаштириб, дастлабки маҳсулотларини сотувга чиқара бошладилар. Мутахассисларнинг ҳисобларига кўра, бир йилда қарийб 8 ой бўш ётадиган омборларда қўзиқориндан уч марта ҳосил етиштириб олиш мумкин. Бу ерда пушталар ўрнида субстрат тўлғазилган олма контейнерларида фойдаланишаяпти. Омилкорлик туфайли мева омборлари ҳар йили 300 минг сўмгача қўшимча даромад келтиради.

* * *

ШЕМОНАИХА (Шарқий Қозоғистон области). Бу шаҳарнинг болалар поликлиникаси ва аёллар консультацияси учун янги бино кутилмаган жойдан чиқиб қолди. «Химстрой» трестининг маъмуриятига аталган 3 қаватли корпус врачлар ихтиёрига берилди. Трест коллективи тўла хўжалик ҳисобига ўтиши туфайли бошқарувчилар аппаратини 130 кишидан кўпроқ қисқартириш мумкин бўлди. Меҳнат коллективи кенгаши ўз раҳбарлари ва мутахассисларини қурилиш майдонларига «яқинлаштириб», бинони шаҳар соғлиқни сақлаш бўлимига беришга қарор қилди. Бу қарордан ҳамма: бинокорлар ҳам, шаҳар аҳолиси ҳам наф кўришди.

Олтин ёз — ўтмоқда соз

ҲАМЗАОБОД ҚУЧОҒИДА

РЕПОРТАЖ

Сўлим маскан. Помир-Олой тоғ тизмалари, жўшиб оқаётган шўх Оқсув. Қорли чўққилардан эсаётган майин сабо тоғ гуллари сасини атрофга таратмоқда. Сайроқи булбуллар эрта тонгданоқ тиним билмайди. Оромгоҳда дам олаётганлар ширин уйқуда.

Соат етти ярим бўлиши билан Ойбек Камолов ва Баҳром Ҳамидовлар чалган горн овози тоғ узра акссадо таратди. Пионер лагери жонланиб кетди. Биринчи бўлиб «Чайка» отряди аъзолари тарбиячи Ойниса Исмоилова бошчилигида югуриш майдончасига йўл олдилар. Бошқалар ҳам бирин-кетин уларга эргашдилар. Сўнгра физкультура раҳбари Толибжон Жўраев бошчилигида қувноқ музика билан бадан тарбия машқлари бошланди...

Биз ҳикоя қилаётган «Ёрдон» пионер лагери республикамизнинг энг хушманзара, сўлим гўшаси — Ҳамзаободда жойлашган. Фарғона райони мактабларининг ўқувчилари ҳордиқ чиқарадиган бу оромгоҳ яқинда ташкил этилди. Лагердаги барча иншоотлар ҳашар йўли билан қисқа муддатда қуриб битказилди.

Ўқувчилар ёзги каникулни сермазмун ўтказишлари учун Фарғона областида анча ишлар қилинди. Бу йил 66 та шаҳардан ташқари, 164 та «Меҳнат — роҳат» ва 234 та мактаб пионер лагерлари ишлаб турибди. Уларда мавсум давомида 137, 242 ўқувчи ҳордиқ чиқариши кўзда тутилган.

— Сайёҳлар Ҳамзаободни иккинчи Швейцария деб таърифлашлари бежиз эмас, — дейди район халқ маорифи бўлимининг мудир М. Шерматов. — Область корхона ва ташкилотларининг дам олиш зоналари, пионер лагерлари шу ерда жойлашган. Саккиз гектар майдонни эгаллаган «Ёрдон» хўжаликлараро пионер лагерида ҳозир 250 га яқин ўқувчи ҳордиқ чиқармоқда. Мавсум давомида эса 1.200 талаба ёзни кўнгилли ўтказади. Бу ерда қўшни районларнинг «Восход», «Дружба», «Колхозчи», «Нефтяник» каби пионер лагерлари ҳам бор.

— Дам олувчиларнинг ҳар бир куни мазмунли ўтиши учун астойдил ҳаракат қилаяпмиз, — дейди лагерь бошлиғи Муҳаммаджон Парпиев. — Айниқса Умидахон Машарипова, Муҳтарам Сотволдиева, Махпират Абдураҳмонова, Муҳаббат Қосимова, Феруза Азизова каби тарбиячи ва вожатийлар, шифокор Кароматхон Йўлдошева дам олувчиларга астойдил ғамхўрлик қилишмоқда.

Биз лагерь ҳаёти билан танишар эканмиз, бу ерда ўқувчиларнинг яхши дам олишлари учун барча шароитлар яратилганлигига ишонч ҳосил қилдик. Отрядлар ўртасида стол тенниси, шахмат-шашка, волейбол, футбол, гандбол бўйича мусобақалар мунтазам ўтказилмоқда. Булардан ташқари турли мавзуларда расм чизиш конкурси, санъат байрами ташкил этилади, кинофильм кўрсатилади. Дам олувчилар табиат қўйнида гербарийлар тайёрлашмоқда, турли доривор ўсимликлар тўплашмоқда.

Бу ерда ҳафтада бир марта рус тили куни ўтказила бошланди. Қўшни пионер лагерларида дам олувчилар билан учрашувлар бўлиб турибди. Ўқувчилар янги-янги дўстлар орттираяптилар, бой таассуротлар олмоқдалар.

Б. МАНСУРОВ,

СУРАТЛАРДА: «Ёрдон» пионер лагерининг 7-отряд вожатийси Гўзал Саматова ўқувчилар билан табиат қучоғида, 5-отряд вожатийси Махпират Абдураҳмонова гербарий тўплашни ўргатаяпти. Фарғона давлат педагогика институтининг 4-курс студенти Феруза Азизова ёзги таътилни пионерлар билан ўтказаяпти.

Муаллиф фотолари.

ХУШХАБАРЛАР

Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида болаларнинг тепкили автомобиллари кўплаб ишлаб чиқарила бошлади. Авиасозлар автомобиль ясашда енгил пластмассадан фойдаланаяптилар. Шу йил магазинларга 2 мингта шундай тепкили машиналар чиқарилади, кейинчалик талабга қараб уларни кўпайтириш мумкин.

* * *

Чуст кондитерлик фабрикасида меҳнат унумдорлиги бирдан ортди — қўлда бажариб келинган кўпгина ишлар бу ерда механизациялаштирилди. Одамлар сони ўзгармагани ҳолда маҳсулот ишлаб чиқариш 16,5 процент кўпайди. Ускуналарни янгилаш натижасида қандолатчилар пландан ташқари 11 минг сўмдан кўп фойда олдилар. Маҳсулот хили кўпайди, сифати анча яхшиланди. Энди коллектив қўшимча машина-ускуналар харид этишга маблағ жамлади. Бу эса ишлаб чиқаришни янада такомиллаштиришга ёрдам беради.

(ЎзТАГ).

ИНСОН ҚЎЛИ ГУЛ

АДИР ЁНҒОҚЗОРЛАРИ

Ёнғоқнинг турган-битгани хазина, дейишади. Унинг салқин соясидан тўйимли ва шифобахш мағзигача, метин ёғочидан баргигача фойдали. Буни кекса деҳқон Рустам ота Ирисқулов яхши биларди. Унинг уйида ёнғоқ дарахтлари кўп эди. Қиш-қировли кунларда оиласи даврасида бу неъматни истеъмол қиларди. Нафақат тўйлар, ҳатто кичик-кичик йиғинларда ҳам меҳмонларни у билан сийлашни яхши кўрарди. Ёнғоқ Рустам ота учун севимли мевалардан бири ҳисобланарди. Сархил кўчатлар етиштирар, уларни яқин кишиларига, таниш-билишларига ҳадя этарди. Баъзиларнинг бу дарахт хосиятсиз, деган сўзларини эшитиб қолса қаттиқ ранжирди. Уларга ёнғоқнинг оддийгина барги ҳам ажойиб хусусиятга эга эканлиги, турли ҳашарот ва куяларга қирон келтирувчи ис чиқаришини таъкидларди.

1967 йили собиқ Охунбобоев номли колхоз адирларида биринчи маротаба 25 гектар ер очиб, чигит экди. Ўша пайтда асрлар бўйи қақраб ётган лалми ерларга сув чиқариш жасорат ҳисобланарди. Чунки ҳозиргидай қувватли насослар йўқ, қувурларни топиш амримаҳол эди. Фақатгина Николай Денисенко раҳбарлигидаги сув чиқариш насоси ишларди, холос. У ҳам бўлса экин майдонларини, пастликда жойлашган хўжаликларни сув билан таъминларди.

— Насос орқали оби ҳаёт чиқарилаётган ариқ ёнига электр сими тортдик, — дейди ўша даврни эслаб Нуриддин Отахонов. — Кейин электр насос ўрнатиб, қувур орқали сув чиқардик. Эргашбой Собиров у орқали мавжуд пахтазорларга оби ҳаёт оқизарди. Кейинчалик колхоз пахта майдони анча кенгайди. Ишдан сўнг ҳозиргидай дам оладиган соя-салқин дарахтлар бўлмаган. Одамлар кун иссиғидан жон сақлагани жой тополмай қолишарди. Ана шу пайтда Рустам ота ҳам бошқа ҳамқишлоқлари қатори тасарруфидаги 2 гектар майдондаги ғўзани парвариш қиларди. Баҳор пайтларида сув доим тиниқ бўлмасди. Уни тиндириш учун ҳовуз қазиди.

— Ҳовузга сув келгандан сўнг отамни анчадан бери ўйлантирган нияти ушалди,— дейди ўғли Ҳусанбой. — Унинг атрофидан 40 сотих ер очиб текислади. Бу ишда колхоз техника билан ёрдам берди. Отам уйда тайёрлаб қўйган 200 дан зиёд ёнғоқ кўчатини ўтқазди. Бу ишда унга кўмаклашдим. Ҳовуздан оби ҳаётни ёнғоқзорга тарадик. Ёш ниҳоллар секин-аста кўкара бошлади. Ана шунда отамнинг қандай қувонганини бир кўрсангиз эди, буни оддий сўз билан таърифлай олмайман. Ёш ниҳолларни меҳр билан парвариш қилди. Уйдан гўнг ташиб келиб, ёнғоқлар остига солди. Дарахтлар тагини чопиб юмшатганини айтмайсизми. Отамни пахтадан бўш пайтларида ўзи учун қадрдон ёнғоқзорда учратардик.

Бир киши ариқ кавлайди, минг киши сув ичади деганларидай, Рустам ота яратган ёнғоқзор бугунги кунда эл дастурхонига файз киритмоқда.

Биз ҳикоя қилаётган ёнғоқзор Уйчи районидаги Калинин номли совхознинг «Қизил-равот» насос станцияси ёнида жойлашган. Ота васиятини бажо айлаган Ҳусанбой Рустамов ёнғоқзорларни 20 йилдан бери меҳр билан парвариш қилаяпти. У пахтадан мўл-кўл ҳосил етиштириш билан бирга мевали дарахтлар парваришини ҳам дўндираяпти. Бу ишларда турмуш ўртоғи Мавлудахон билан ўн нафар фарзандлари унга ёрдам беришмоқда.

Бугунги кунда адир бағрида жойлашган ёнғоқзор кишиларнинг ҳақиқий огомгоҳига айланган. Хўжаликдаги катта йиғинларнинг барчаси Рустам ота қалб ҳарорати, меҳр қўри билан яратган ёнғоқзорда ўтади.

М. ҚОДИРОВ.

Виталий **НОВЛЯНКИН**

ТАРКИ ОДАТ — АМРИ МАҲОЛ

Ҳажвия

Бир йигит дўстига деди:

— Эртага балиқ овлашга бормаймизми?

— Йўқ, боролмайман. Мазам йўқроқ, синглимнинг туғилган кунида жигар дарди хуруж қилиб қолди. Туни билан азобланиб чиқдим.

— Менга қара, мундоқ ўтиришгаям ярамайсанми?

— Ўтиришнинг нима алоқаси бор бунга? Умуман ичимликдан ўзимни тиймоқчиман.

— Мен сенга ичишни таклиф этаётганим йўқ-ку, тоза ҳаводан нафас олиб, яйраб ҳордиқ чиқарамиз деяпман.

— Бу қанақаси?! Ичмасдан қандай қилиб балиқ овлаб бўлади? Тасаввур қилолмайман. Устига устак балиқлар ҳам биздан кулишлари мумкин.

— Бўлмаса, яхшиси стадионга бора қоламиз. Бизнинг «Тирка» командамиз «Ғалтак» футболчилари билан учрашади.

— Сенга она тилида гапираяпман, мен ичмайман, деб!

— Тўғри! Биз стадионда фақат ўз командамизга жон куйдирамиз, холос.

— Шундайку-я, лекин командамиз тўсатдан ютса-чи? Буни нишонламай бўладими, ахир!

— Э, командамиз унчалик кучли эмас, ютқазса керак.

— Унда хафагарчиликдан, аламдан ичишга тўғри келади.

— Бўпти, стадионга бормай қўяқоламиз. Юр бўлмаса, Петровични йўқлаб, унинг уйига борамиз. Нима бўлганда ҳам у сенинг бригадиринг. Икки ҳафтадан бери бетоб ётибди шўрлик.

— Наҳотки сен шунчалик калтафаҳм бўлсанг! Сенга ярим соатдан бери айтаяпман, мен тайёр эмасман, деб!

— Ҳей, ахир зиёфатга таклиф этаётганим йўқ-ку, беморни йўқлаб келайлик, деяпман.

— Шишасиз-а?! Ахир унда одамлар бизни ўта қурумсоқ экан, деб ўйлашмайдими?!

— Оббо, яна шишами? Нима, унингсиз бирор жойга бориб бўлмайдими, сенинг-ча?

— Ке, қўй, бу ҳақда кейинчалик гаплаша қолайлик. Жигарим қурғур соғайсин, сўнг бирор ёққа борармиз. Ҳозирча «қиттай» олайлик.

— Қўймадинг, қўймадингда, ошна!

Т. МАҲМУДОВ
таржимаси.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

«ТАБИБ» БАЛИҚ

Туркиянинг Кангал шаҳарчасига турли жойлардан кишилар... «балиқ шифоси» курсидан ўтиш учун келишади. Олдиндан айтиб қўйишимиз мумкин: Марказий Анатолийнинг бу бурчагига оддий медицина усуллари билан даволанишдан умидларини узган беморлар келишади. Гап шундаки, маҳаллий табобат аҳлининг тасдиқлашича, бу ерда яшовчи кангал балиқлари тери касалликларини даволашга қодир экан.

Таркибида олтингугурт бўлган иссиқ сувда яшовчи кичкинагина яшил-қўнғир бу жониворлар, дарҳақиқат, ноёб ҳисобланади. Балиқлар дунёсининг ўзига хос бу тури туб аҳолига қадимдан маълум. Ўрта асрда маҳаллий деҳқонлар эътиборини қизиқ ҳодиса ўзига тортди: ҳовузга тушган одамни жажжи балиқлар ўраб олишди. Улар инсон танасининг хасталанган жойини топиб, уни енгилгина «тишлаш» йўли билан тозалашди. Бир неча шундай «даволаш»лардан ўтгач, бемор касалликдан халос бўлади.

Ушандан буён кўп вақт ўтди. Бироқ ҳозир ҳам кангал мўъжиза балиқлари шифобахш хусусияти жумбоқлигича қолмоқда. Бу жониворлар ўсимликлар ўсмайдиган, олтингугуртли иссиқ сувда қандай яшашади! Нима билан озиқланишади. Кўпчиликни ўйлантираётган бу саволларга аниқ жавоб топилган эмас.

ЭНГ УЗУН СОҚОЛ

Туркиялик Ҳасан Эрген 1980 йилдан буён соқолини олдирмай қўйди. Эндиликда қирқ беш яшар бу кишининг соқоли 1 метру 87 сантиметрга етган, деб ёзади «Вохенпость» (ГДР) газетаси.

ЗАЙТУН ЁҒИ — ДАВО

Америка олимларининг аниқлашларича, Ўрта денгиз аҳолиси орасида юракнинг касалланиш даражаси ер куррасининг бошқа районларидагига нисбатан бир неча баравар кам. Буни ўрта денгизликлар зайтун ёғини кўп истеъмол қилишлари билан боғламоқдалар. Бу ўсимлик мойи инсон танасида холестерин моддасини камайтирар экан.

БАҲАЙБАТ СЕЙСМОЗАВР

Палеонтологлар Нью-Мексико (АҚШ) штатида беш метрлик чуқурликдан қолдиқлари топилган динозаврга сейсмозавр деб ном бердилар. Улкан бу маҳлуқнинг узунлиги 40 метрдан ошган. Шуниси диққатга сазоворки, ҳозир учрайдиган энг улкан кўкиш китнинг бўйи 33 метрга етади. Тахминларга қараганда сейсмозаврнинг оғирлиги 40 тоннага яқин бўлган.

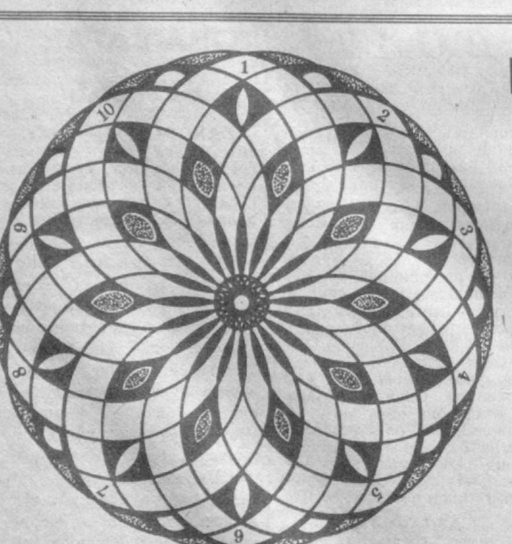

КРОССВОРД

ЎНГГА: 1. Фойдали кўкат. 2. Сут маҳсулоти. 3. Хушбўй манзарали ўсимлик. 4. Кенг оммалашаётган меҳнат қилиш усули. 5. Қамишсимон тропик ўсимлик. 6. Сут эмизувчиларнинг юқори туркумига мансуб ҳайвон. 7. Ватанимизнинг шимоли-ғарбидаги денгиз. 8. Африка саванналарида ўсувчи, умрибоқий дарахт. 9. Полиз экини. 10. Амударёнинг қадимий номи.

ЧАПГА: 1. Ҳамид Олимжон шеъри билан айтиладиган қўшиқ. 2. Аҳолиси асосан деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланадиган турар жой. 3. Таниқли эстрада комик актёри, СССР халқ артисти. 4. Аския учун танлаб олинган маълум мавзу. 5. Жўхоридан тайёрланадиган егулик. 6. Хамирли миллий таом. 7. Ливан Республикаси пойтахти. 8. Сайроқи қуш. 9. Ер шарининг энг иссиқ минтақаси. 10. Вақтли матбуот нашрининг тури.

Тузувчи Ф. ОРИПОВ.

* * *

Газетамизнинг шу йил 15 ва 29 май, 12 ва 19 июнь сонларида берилган криптограмма ва кроссвордларга 100 га яқин жавоб олдик. Ғаллаороллик **Р. Исабоев**, бахмаллик **У. Абдуназаров**, хонқалик **П. Саидов**, Ильич районидан **Д. Арзиқулов**, қизилтепалик **Ж. Янгиев**, советободлик **А. Сатторов**, жиззахлик **Д. Муродов**, Комсомол районидан **Н. Қорабоев**, Ульянов районидан **И. Баҳодиров**, қўрғонтепалик **З. Усмонов**, пайариқлик **Д. Раҳматова**, янгибозорлик **Э. Давлатова**, янгиработлик **Д. Галиева, В. Усик, Э. Маматова, М. Ашурова**, янгиқўрғонлик **Б. Неъматов**, арнасойлик **Ш. Ҳасанова**, Коммунистик районидан **Л. Неъматова** ва бошқалар тўғри жавоб йўллашган.

5 июнда чиққан «Л» кроссворди жавоби — **Бўйига**: 1. Лумумба. 2. Ледерин. 3. Лигроин. 4. Лауреат. 5. Латофат. 6. Ломбард. 7. Лимонад. 8. Либерия. 9. Лотерея. 10. Лантоза. **Ёйлар бўйича:** 11. Луғат. 12. Лазер. 13. Линза. 14. Лимон. 15. Лиман. 16. Ларза. 17. Литий. 18. Ливия. 19. Лочин. 20. Ливан.

12 июнда босилган кроссворд жавоби — **Энига**: 1. Куба. 3. Укки. 8. Манпар. 9. Малина. 11. Механизатор. 12. Жасорат. 15. Лаборатория. 18. Огаҳий. 19. Рисола. 20. Трап. 21. Чана. **Бўйига:** 1. Кама. 2. Бункер. 4. Крилов. 5. «Иван». 6. Тамарахоним. 7. «Наташахоним». 10. Лимонад. 13. Канада. 14. Минора. 16. «Рост». 17. Бақа.

19 июнда босилган кроссворд жавоби: 1. Дурадгор. 2. Радист. 3. Тикувчи. 4. Ишчи. 5. Изқувар. 6. Рассом. 7. Мироб. 8. Боксчи. 9. Инженер. 10. Раққос. 11. Санитарка. 12. Агроном. 13. Магазинчи. 14. Ижодкор. 15. Раис. 16. Сартарош. 17. Шофёр. 18. Раҳбар.

ХАНДАЛАР

Зоология ўқитувчиси ўқувчидан сўради:

— Сарваржон, қани, судралиб юрувчиларга мисол келтир-чи.

— Илон, тошбақа, калтакесак... яна, — бир лаҳза ўйланиб қолди у. Сўнгра деди: — Пиёниста!

* * *

Кутубхона мудири китобхондан сўради:

— Ҳар сафар келганингизда даста-даста китоб оласиз. Уларнинг ҳаммасини ҳам ўзингиз ўқийсизми?

— Йўғ-е, бу китобларни хотиним билан болаларим ўқиб, менга мазмунини сўзлаб беришади.

Хотин эрига куюниб деди:

— Нуқул ичганингиз-ичган, рўзғорим, бола-чақам бор, демайсиз. Сизга тегиб, бирим икки бўлмади. Бундан кўра ўлганим яхши...

— Унақа дема, жон хотин. Ахир сен бўлмасанг, арақҳа пулни ким беради?!

* * *

— Севарахон, «Сизни севаман» деган юрак сўзларини айтибман-у энг муҳим гапни унутибман.

— У қанақа гап экан?

— Гап эмас, олдинги хотинимдан иккита болам бор.

Ўроқжон ҚИЛИЧЕВ.

СПОРТ АХБОРОТИ

ТЕННИС

Англияда ўтказиладиган Уимблдон мусобақасининг нуфузи шу қадар каттаки, у норасмий жиҳатдан жаҳон чемпионатига тенглашади. Шу боис кучли теннисчиларга бу турнирда қатнашиш катта шараф саналади.

Совет спортчилари бу йил мусобақаси мутахассислару ишқибозлар эътиборини жалб этаяпти. Унда, юқорида таъкидлаганимиздек, ер куррасининг турли мамлакатларидан келган теннисчилар қатнашмоқдалар.

Совет спортчилари бу йил жуфт бўлиб ўйнашда айниқса муваффақиятли иштирок этаяптилар. Масалан, икки вакилимиз — Л. Савченко билан Н. Зверева рақибларини енгиб, ҳал қилувчи матчга йўлланма олган эдилар. Улар финалда ГФРлик Ш. Граф ва аргентиналик Г. Сабатини билан учрашишлари лозим эди. Аммо бу ўйин об-ҳаво ноқулайлиги оқибатида мусобақанинг охирги кунига кўчирилди.

Якка баҳсларда эса илк финал учрашувлари ниҳоясига етди. Хотин-қизлар ўртасида ГФР теннисчиси Ш. Граф АҚШлик М. Навратилова устидан ғалаба қозониб, Уимблдон турнирининг ғолиби бўлди.

Эркаклар баҳсида чехословакиялик И. Лендл билан ГФРлик Б. Беккер ярим финалда ғолиблик учун курашдилар. Унда иккинчи теннисчининг омади келди. У ҳал қилувчи матчни швециялик яна бир таниқли спортчи С. Эдберг билан ўтказади.

ШАХМАТ

Бельфорда (Франция) дунё кубогининг иккинчи босқич мусобақалари ниҳоясига етди. У жаҳон чемпиони Гарри Каспаровнинг ғалабаси билан тугади. Бокулик гроссмейстер сўнгги партияни мамлакатимизнинг яна бир вакили А. Соколов билан ўйнаб, уни ўз фойдасига якунлади. Бу жаҳон чемпионининг жамғармасидаги очколарни 11,5 тага етказиб, биринчи ўринни эгаллашига имкон берди. Б. Спасскийни енгиб, 10,5 очко тўплаган собиқ жаҳон чемпиони Анатолий Карпов иккинчи ўринни олди. Учинчи ўринни мамлакатимизнинг яна бир вакили Яан Эльвес банд этди.

ОҒИР АТЛЕТИКА

Газетамизнинг ўтган сонларида қўқонлик Исроил Исоқов СССР чемпионатининг олтин медалини қўлга киритиб, ҳурмат шохсупасининг биринчи поғонасига кўтарилганини хабар қилгандик. Куни кеча кучли штангачилар баҳсида яна икки вакилимиз ажойиб натижа кўрсатди.

90 килограммли вазн тоифасида тўққиз халқаро класслн спорт мастери ғолиблик учун баҳслашди. Олтин медаль учун кураш эса асосан наманганлик Сергей Сирцов билан асакалик Ноил Муҳаммадёров ўртасида борди. Полвонларимиз баҳсида Ноилнинг омади келди. У икки курашда 402,5 килограммлик тошни забт этиб, мамлакат чемпиони бўлди. Сергей эса иккинчи ўринни эгаллаб, кумуш медаль билан тақдирланди.

Шундай қилиб, республикамиз штангачилари шу кунгача икки олтин, бир кумуш медални қўлга киритдилар.

ШАШКА

Ўзбекистон биринчилиги олдидан Тошкентда ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақасида республикамиз вакиллари билан бирга РСФСР, Қозоғистон, Молдавия шашкачилари ҳам қатнашдилар. Бир гроссмейстер, 11 спорт мастери, 16 мастерликка номзод ва икки биринчи разрядли спортчи ўртасидаги баҳсда тошкентлик В. Христинковнинг омади келди. У ҳаммадан кўп — 8,5 очко жамғарди. Коэффициентлар натижасига кўра кейинги икки ўринни самарқандлик М. Фозилов билан тошкентлик С. Гуляев банд этишди.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

6 ИЮЛЬ, ЧОРШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Мультфильмлар: «Туш», «Араз», «Бир кун эрта билан».
9.35 Болалар учун фильм. «Дарвоза ортида аждаҳо» (ЧССР).
10.45 Янгиликлар.
10.55 «Саёҳатчилар клуби».

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 «Қайта қуриш прожектори».
16.20 Мамлакат телевидение студиялари ҳужжатли фильмларининг премьераси: «Денгиз офицерлари» (Вильнюс), «Оренбург тивити» (Куйбишев).
16.50 «..16 ёшгача ва ундан катталар».
17.35 Рус маданияти сарчашмаларида.
19.10 «Дунё воқеалари».
19.30 «Акаиро». Мультфильм.
19.50 В. А. Моцарт. Фортепьяно ва оркестр учун 23-ля мажор концерти.
20.20 МТ экранида биринчи марта «Кентаврлар». Бадиий фильм. 2-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Москва тонги». Телевизион ҳужжатли фильм.
22.30 **«Позиция».** Телетомошабинларнинг саволларига КПСС Бутуниттифоқ XIX конференциясининг делегатлари жавоб берадилар.
24.00 «Дунё воқеалари».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 Илмий-оммабоп фильмлар: «Гюстав Курбе», «Рус чинниси».
9.55 Духовой оркестрлар Бутуниттифоқ конкурси қатнашчилари концерти.
10.45 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.15 «Ўн олти ёшлилар». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (Литва киностудияси).
12.20 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
12.50 «Келин-куёвлар учун соябон». Бадиий фильм («Мосфильм»).
14.15 Янгиликлар.
14.25 Телевизион ҳужжатли фильмлар премьераси: «Левон Орбелли» (Ереван), «Чўққи» (Олмаота).
15.20 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Самарадаги ташвишли тунлар». 1-серия (Куйбишев телевидение студияси).

* * *

18.35 Янгиликлар.
18.45 П. И. Чайковский номли халқаро конкурс лауреатлари. Грузия ССР халқ артисти Л. Кисакадзе.
19.30 «Кемадаги балерина». Мультфильм.
19.45 Енгил атлетика. СССР чемпионати. Таллиндан кўрсатилади.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Автоспорт. Европа чемпионати. Венгриядан кўрсатилади.
21.00 «Музикали киоск».
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Юрмала-88». Совет эстрада қўшиқлари ёш ижрочиларининг III Бутуниттифоқ телевизион конкурси. Биринчи тур. 2-кун. Ригадан кўрсатилади.
00.55 Янгиликлар.

● ЎзТВ

16.00 «Ач гяла — демак уйланмаган». Телефильм.
16.25 «Абитуриент-88». Физика.
16.55 «Билиб қўйки, сени Ватан кутади». Ўзбекистон халқ шоири Ғ. Ғулом туғилган куннинг 85 йиллигига бағишланган кўрсатув.
18.00 Янгиликлар.
18.15 «Тош созандалар». Мультфильм.
18.25 «Эремурс операцияси». Шаҳарликларнинг оммавий дам олиш зоналарида ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш муаммолари ҳақида.
18.55 «Кўп сменали, кўп сменали иш». Телефильм.
19.25 «Қайта қуришнинг мафкуравий асослари». Совет Маданият фонди Ўзбекистон бўлимининг фаолияти ҳақида.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 **«Сўз — КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси делегатларига».**
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбек куйларидан концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Ретро». Экранда — «Ўзбекфильм» киностудиясининг фильмлари. «Тоҳир ва Зуҳра». Бадиий фильм (1945 йил, рус.).
23.45 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 «Сузиш дарси».
19.50 «Совет Иттифоқи бўйлаб». Кинопрограмма.
21.00 «Шаҳар юмушлари ва муаммолари» (рус.).

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Озуқа-88».
22.25 Чет эл фильмлари экрани. «Фақат кўз ёшлари қолди». Бадиий фильм (ЧССР. рус.).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р. — 16736. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2035. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12